

տասարկը և լավը է:

Լիմբ. —
 Տէր և Տէկին Արթուր Պահաուրիան
 և զաւակները,
 Տէր և Տէկին Արման Պահաուրիան
 և զաւակները,
 Տէր և Տէկին Սերժ Պահաուրիան
 և զաւակները,
 Տէր և Տէկին Ժորժ և Ժորժին Տէկր-
 մենեան և զաւակները,
 Տէր և Տէկին Միշէլ Պահաուրիան
 և զաւակը,
 Տէր և Տէկին Միշէլ Միշէլեան,
 Տէր և Տէկին Ֆրանկա Բարոսիան,
 Տէր և Տէկին Արսէն Պահաուրիան
 և զաւակները,
 Քեզելա Նանի Պաթմեան, Հիլարիան,
 Հայկոյի, Բարոսիան, Հարութեան,
 Պաշեան, Իւլի, Դաւիթեան, Արարիկեան,
 Փանոսեան, Տէփուք, Տէկրմենեան,
 Գիւրգ ընտանեկանը և յարս պարս-
 րանները
 ցումով կը ծանցանք Երեւն չոր,
 մեծ — չոր, ազգականներ և խնամիկ՝

ձե՛ղձձձձձձ ՊԱՀԱՍՈՒՐԻԱՆԻ
 Ազգային արձանի սպիտակ
 Փառուով նախագահ Լիմբի
 Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ,
 Հիմնադիր Պահաուրիան գեր-տիկայի
 Ընկերութիւններու վարիչ
 մասը, որ պատանկու Բաժնետար 31-ին,
 ՏԵ՛ արեւելեանը:
 Բազմաբարձրութիւն կը կատարուի,
 Երեւան, Փետրուար 4, ժամ 10-ին
 Լիմբի Սուրբ Եղեղի Սուրբ Եկեղեցւոյ,
 295 ուր Ա. Ֆիլիպի, և ժամեր կը փո-
 խաղանքի ինքնիշխան տը գերեզմանաւո-
 նը ժամը 11-15-ին:
 Գահակը շատացողներ կը ինքնուր
 ներկայս իրեն այդ ճկանով:

Monsieur et Madame Arthur Bahadour-
 ian et leurs enfants,
 Monsieur et Madame Armand Baha-
 dourian et leurs enfants,
 Monsieur et Madame Serge Bahadour-
 ian et leurs enfants,
 Monsieur et Madame Jacques et Florine
 Deyrimentjian et leurs enfants,
 Monsieur et Madame Michel Bahadour-
 ian et leur fils,
 Monsieur et Madame Michel Mihanian,
 Monsieur et Madame Robert Harou-
 tunian,
 Monsieur et Madame Azad Bahadourian
 et leurs enfants,
 Familles et alliés
 Batmaz, Hilbakian, Halepli, Harou-
 tunian, Harpoutian, Balian, Isl, Taviani,
 Oughourlian, Panossian, Depoutot, De-
 yirmendjian, Culha
 au la douleur de vous faire part du décès
 de

Monsieur DJEBRAÏL BAHADOURIAN
 Chevalier du mérite national
 Président d'honneur de l'Eglise
 arménienne apostolique de Lyon
 Fondateur du Supermarché Bahadourian
 Administrateur de sociétés
 survenu le 31 Janvier 1991, à l'âge de
 86 ans.

Les obsèques auront lieu en l'église ar-
 ménienne, 295, Rue A. Philip, Lyon 3^e
 le Lundi 4 Février à 10 heures et l'inhu-
 mation à 11 h 45 au nouveau cimetière de
 la Guillotière, Lyon 7e.

(Շար. Ա. Էշէն)

Նամբ որդէն կրտսէրանայ և զերե-
 ւան հանրապետութիւններու պաշտպա-
 թիւն, որ ժաղու կրտսէրներն ու ա-
 դաւանութիւններ կրտսէրանու Կրկն
 ընկերութիւններուն և անձանկերուն
 համար, ան ձեկ պատանկանով կը
 փորձէ միտմանով ձեկ սակի կարեւոր
 խնդիրներ լուծել և ազգային արեւ-
 լային հանրապետութիւններու, ինքն-
 վար կամայորութիւններ, ընդհանրապէս
 մարդկայիններու ազատ ինքնորոշման ի-
 բրաւութիւն կրտսէրանու: Հայաստանի
 Գերագոյն Պալատը հանրապետի կա-

մանկերգման հարցը կանխահաւ և անը-
 դանելի համարած է:
 Խորհրդարանի որոշումով պետական
 ղեկնաւոր և փոփոխել ստեղծման մը-
 ցանքին պայմանաւոր երկրապետած է
 մինչև Մարտ 15:
 Հետիւտեալ հրճմանը վերաբառու
 կառավարութեան ստեղծութիւնն ընդ-
 րանս զիջեր շարունակած են: Երեւ-
 անի փոխաններ երկու օրուան ընթացքին
 կառ, ընդհանուր կարգադրութեան մը չեն
 կրցած լուծել: Հարցին ընթացքում կը
 շարունակուի յաջորդ երկուշաբթի:

Stand
CRDA-Arménie A 49
 Tous les jours de 10h à 19h
 Nocturne Vendredi 8 Février jusqu'à 21h
 VIVANTES, DES CULTURES ET DU LIVRE
EXPO LANGUES
 9 SALONS DES LANGUES
 VERSION ORIGINALE

8-11 FÉVRIER 91
 PARIS - PORTE DE VERSAILLES
 JOURNÉE PROFESSIONNELLE JEUDI 7 FÉVRIER

ROUBEN
Mémoires
 Le Vendredi 8 Février
 à 20 heures 30
 Madame Ter Minassian présentera
 l'ouvrage
ROUBEN
 MÉMOIRES D'UN PARTISAN
 ARMÉNIEN
 Traduit par Walk Ter Minassian
 dans la salle de la Maison de la Culture
 Arménienne
 45, rue de la Défense, Issy-les-Moulineaux

ENTREPRISE GÉNÉRALE DE PEINTURE
 Crédit Lyonnais St Ouen 6235 A
 R. C. Seine 68 B 4655
O.P.O.C.B. 33 26 635 93 ***
DECOMOUROL
 S.A.R.L. au Capital de 100.000 Francs
M. et S. HAYRABEDIAN
 23, rue Louis Dain
93400 SAINT-OUEN
 tél. : 40. 11. 17. 89
 Domicile : 29, av. Jules Guesde, 93240 Stains
 Peinture
 •
 Décoration
 •
 Papier - Peint
 •
 Vitrerie — Ravalement — Plastique mur et sol — Moquettes

La FONDATION
NOURHAN FRINGHIAN
 du
MUSEE ARMENIEN DE FRANCE
 présente
COULEURS
ARMÉNIENNES
 par
GLORIA ANAD FRINGHIAN
ISABELLE MANOUKIAN
MANOUK
 SALLE NOURHAN FRINGHIAN
 EGLISE APOSTOLIQUE ARMÉNIENNE
 15, rue Jean Goujon, 75008 Paris
 Ouvert : Jeudi — Samedi — Dimanche
 du 19 Janvier au 31 Mars
 de 14 h à 18 h.
 Entrée : 10 Frs.
 Tarif réduit : 5 Frs.

ՆԵՐՔԻ ԱՆՔՈՒՄ
Ս. ՔԱՂԵՆՍ
 Այն — ԲԱՆԹՈՒՄԻ Սուրբ Քաղա-
 Բարեբախտ Եկեղեցւոյ Քաղաքա-
 թիւնը, Սարգսապաղ և Գարսպ Գաղ-
 կը ծանցանքն իւր Կրտսէր, Փետրուար
 Հանդիսարար Եկեղեցւոյս արտադր-
 և հարկանդանան պաշտօն կը կատար-
 ի իրեն հակուր հոգիին՝ Վաղ Ե.
 Վր. Ինքնակրտսէն կըրոր՝
 ԵՐՈՒՄԻ Ի ԿԻՆԱՍԻՍԻԱՆԻ
 մասնաւ զաւանդելի առկի, մասնաւ
 Պէյրուի:
 Կը պատարակ և կը բարդի՝
 ՅԱՅԻՐ ԵՊԻՍԿՈՒՍՈՒՄՈՒՄԻ
 Բաւարտ պատարակ, Եկեղեցւոյ Խոր-
 հորքանքին ձեկ հոգեւոր կը արտի և
 կեկեցւոյ միջնեկներու կողմէ:
 Արդ՝ կը հարկուր բարեպաշտ խոր-
 քորքը պատարակ և հոգեւոր:

Երեւան, Փետրուար 5, Տե՛ Ե Սր-
 քոյ իննդինամը Բաժնետարիցի:
 Ժամը 10-ին պատարակ կը մատուցուի:

Ս. ՅՈՒՆԱՆԵԱՍ-ՍԿՐՏԻՆՔ
ՓԱՐԻՋ

LE CENTRE CULTUREL SAINT MESROB
 présente
 Du 1er au 24 Février
ART et PENSÉE
 PEINTURE POÉSIE
 MUSIQUE THEATRE
 10 bis, rue Thouin, Paris Vème — Tél. : 43. 26. 50. 43
 (de 14 h 30 à 19 h)
 Métro : Monge ou Cardinal Lemoine

EXPOSITION DE PEINTURE
 L'exposition durera jusqu'au 24 Février tous les jours (sauf les lundis)
 de 17 h. à 20 h 30. Les dimanches de 15 h à 20 h 30.
ARCHAK — BARSOUMIAN — DADERIAN — J. KAZANDJIAN
 Entrée libre
CONFERENCES
VAHÉ OCHAGAN
 Panorama de la Poésie arménienne en diaspora
 le vendredi 8 Février à 20 h 30
 Participation : 50 F
La littérature arménienne et ses problèmes aux U.S.A.
 le mardi 19 Février à 20 h 30
 Participation : 50 F
MARC NICHANIAN
 Le théâtre arménien jusqu'à Vahé Ochagan
 le mardi 12 Février à 20 h 30
 Participation : 50 F
KRIKOR BELEDIAN
 Questions de poésie :
 Entretien sur l'évolution du langage poétique
 le vendredi 15 Février à 20 h 30
 Participation : 50 F
TABLE RONDE
 Rencontre et Débat
 le vendredi 22 février à 20h 30
 Regards et peintures
 Entrée libre
THEATRE ET MUSIQUE
JIRAIR DJOLAKIAN
 présente
MANDRA III
 de Krikor Beledian
 Soirées : les samedis 2, 9, 16 et 23 Février à 20 h 30.
 Matinées : les dimanches 3, 10, 17 et 24 Février à 17 h.
 Participation : 75 F
OHANNES DEMIRDJIAN
 Guitare classique et populaire
 Tous les jours (sauf les lundis) de 17 h à 20 h 30
 Les dimanches de 15 h à 20 h 30.
 Entrée libre

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ

LE NUMERO : 400 F

Թի 157

ՀԻՄՆԻՒՄԻ ԵՆԱՐԵ ՄԻԱՍՔԱՆ

Fondateur SCHAVARCHE MISSAKIAN

66e ANNÉE — No 17.465

ՈՒՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԵՐ ԵՒ ԽԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԵՐ

Rouben, mémoires d'un partisan Arménien

Երկիր Նալբախի անկումից հետո ընկ. փանդանիներուն յիշատի զարմազարեան առիթ ընծայուցեալ տնօրէնիւր Նաւե. մը լիցուն ճակատադիրը:

Ամենի տառ պատարագ հայկական երգերուն լիզուի՝ դարբանի զմէ՛ Մոսիկ զիս կը բազմաւորն տախի ու լիզը իրար կնիկները:

Ամէն, ամէն տանի մեզ. ինչ որ ունէ՛ր տուէ՛ր մեզ,

Կամ ա՛յ՝

Խաղաղութի՛ւն ամենեցուն, Գողը մնաց եկեղեցուն:

Ճանչցած եմ մօրեւորը համայնադարեր. որոնք բարբառաւոր ըլլալով և իր տիրապետելով դրական աշխարհաբանի՝ զան իտեղեւ կը սեղէին ինկրեցարին՝ իրար լիզուի, ուստի եւ մերկէին՝ Գիրքերու եւ մատուի կնիկներ անխնայ կը ընթերցէին:

Ուղղադրութեան հայաստանեան «բա-րեփոխումը» ծածածու կապիւմ մըն կը ուսերէնի մէջ 1918-ին կատարուած ընդհանում ու զաւաղ բարեփոխում: Կը-կա՛յ՝ Յովհ. Բաժանեան, որ նամակի մը մէջ կը մպրի Տիգրանին. — Ձեմ էլ հար-կանում, քէ բացի շատ քիչորսիկներն — ինչ յետադիւրսիւն է: Իրը քէ Ռուսնե-րին ին ինտունով: Դիտելի է տակաւն, որ տուներին ուղղադրութեան տարեւու-մով ժառանգը տըր մնացած է իր ժա-ռանգորէնէն. աշտուան Ռուսը տանց Տիգր կը կարգայ 1918-ին տառը գրուածը: Մինչդեռ հայաստանցիք՝ իրենց զմէ լանկով մեղսորդան տանդները յարզող գրութեան մը եւ մէջը տանկով բանը թէ յոյս գրախոսը՝ զան իր գիտցած մեւով կը Տեղէ. Ե ո յ ա ե ինքորէն կը կարծէ հայ-յուստանցիկն բաղը: Առհասարակ իտի բաղը հայիկ. լմ-բորուն կը դառնայ յանաւ բարեփոխ-նայ տարաւով:

- յարութեան — կարութեան
- յոյն — իտի
- յիշտորեալ — ինքնորայ
- յետոյ — ինքն
- յաւաւ — իտի
- յատարեւն — իտի

Նորաստատ իտղադրութեան կը ընէ՛ր տար տանմանիկը իտիանունը թաւե-րուն մէջէն՝ դարձելով գանձող իտիադիր և... Արդեւ որ կը չփոխուի իտիար չօտը եւ ոչ իտիար իտիարին չօտը, յամբ բայը եւ իտիար իտիարին, մեզ զիտիար-ի եւ մեզ գրախոսը, կամի մերը եւ կնիկը մերը, չէրք մը բարձր յարկ ու չէն իտիար իտիար, ծախարդը՝ Հայն ու արեւանդը Ռուսը:

Հայրենիքի մէջ տներն զործելով իտղադրութեան տարախոսի տախի մը պէս կը ծախի աշտը: Իրեւ ընթերցա-րութեան խոսքը՝ տակաւ պարտադրու-նէր կը զատարեւնի եւ զիտիարի շարժա-րեան՝ դառնալով ուժացումի պատճառ-ներէն մին: Առանկ դարձանք է տակաւն պարտախոս ճակատորէնէն մատուին ըն-թացը: Մեղսորդան ուղղադրութեան հրամարած այս պարագային ալ ընկեր-վարութեան հրամարածը իտիար իտիար է: Եւ հաւանաբար Վերին տանման-կին հաւանաւ ծախարդանք պարե-րանիցին՝ իտիար տանկի օրէնքները արժանաւորու զապտախոսին գիտի՛ր տիտին կը իտիարին իտիար կնիկը:

Ուղղադրութեան ուսումնալ զատարեւնի կնիկ տակաւ երեւանի տնօրէնարար աշտա-րդին մէջ: Հաւանակ գիտուն տարը ը-լալուն՝ անկող փաստաբանութեան ըտ-նակի կը թուի: Վերինիցին ուղղադրու-նիկն կը պատմուի որդեգրելը ին-տուցէ՛ր թուլ ինչ երկը, լուի է թէ էն իտիարին մէջ մտքի իտիար:

Մական խոսքին տարը, որ կը դար-ման ամէն ինչ եւ կը որբ տանի փա-րակ փախ է իր կնիկը չփոխով մարդի չփոխուած այս որդին տալ:

Բանակները կը ձեռնով բաւա իր իտիար մատուորանքները գործի կնիկը-նին: Մեղսը Կանաւ ճառարարէն եւ այլ թիւքի, որոնք մարդի է մարդ տանդարին ուղղադրութեան լուի կը տանին:

Ուղղադրութեան բաղը զմտուն է, զերկնեան այս պատմ ալ պիտի փլը փա-րդուիս օրը:

Միսկաւ

Les Mémoires de Rouben viennent de paraître édités, en français sous une forme fragmentaire, aux Editions de l'Aube; traduites par son fils, Waik Ter Minassian pour qui cette entreprise a constitué une ultime source de survie, cette version des Mémoires surgit dans le contexte douloureux d'un deuil dont les circonstances ont été symboliques: comme son père Rouben, Waik est parti son travail à peine achevé, comme si tous deux avaient voulu tour à tour nous confier la tâche d'en assurer la pérennité.

Pour les «petits-fils de Rouben» — titre d'un article récent de Seta Biberian — biologiques ou spirituels, la nécessité de réfléchir et d'écrire même en français sur ces Mémoires, nous amène à renouer et à pratiquer instinctivement une coutume dont la dispersion d'une part, la civilisation moderne d'autre part avaient pourtant effacé la mémoire, celle du culte des Ancêtres. Dès lors, parler de ce livre, n'est ni tout à fait facile, ni tout à fait gratuit: il s'agit à la fois d'un «devoir national», d'une reflexion existentielle, d'un retour aux origines primitives et parmi elles, à ma propre mythologie familiale. Voici donc retrouvés dans ces «Regards Croisés», le grand-père et l'oncle, le père mythique et son fils, couple étran-gement uni dans une commune conviction.

Rouben, figure «héroïque»

Il n'est pas inutile de rappeler ici com-bien la figure d'un révolutionnaire et d'un fédai comme Rouben a été, de son vivant même, l'objet d'une véritable hérofisa-tion. Héros, au sens grec du terme, c'est-à-dire auteur de hauts-faits à la réputa-tion légendaire, Rouben tient une place de choix dans le récit de l'épopée révo-lutionnaire qui s'épanouit au tournant du siècle dans le Pays, pour libérer l'Armé-nie de la tutelle ottomane. Cependant on ne retient souvent de ce personnage que ses fonctions les plus «officielles»: mi-litant de la FRA, ministre de la Défense et du Ministère de l'Éparchie Républi-caine, Indépendante d'Arménie. Mais der-rière le personnage déjà connu de Rouben Pacha (surnom que d'ailleurs il n'appré-ciait guère), il faut à travers la lecture des Mémoires, retrouver un jeune homme âgé de vingt-quatre ans à peine pour qui l'aventure au Yeghriur, la découverte de ses habitants et de ses coutumes, le contact permanent avec une nature âpre et sau-vage, a constitué une véritable épreuve initiatique.

Rouben, en réalité Minas Ter Minassian, est né en 1882 à Akhalkalak, petite ville située aux confins de l'Arménie Sovié-tique, aujourd'hui en Géorgie, où il fut élevé par sa mère avec ses six frères et sœurs. Après une formation élémentaire au Collège religieux d'Etchmiadzin, il entreprit des études au Collège Acadé-mique Lazarian de Moscou puis à l'Institut Polytechnique de Tomsk en Sibérie. Happé par l'effervescence révolutionnaire

qui anime l'Empire Russe au tournant du siècle, il interrompit ses études pour s'en-gager dans les troupes cosaques puis re-joinit les rangs de la FRA Dachnaksoutoun en 1903. Il suit une première formation à Kars, creuset révolutionnaire où les can-didats militants de la FRA subissaient leurs premières épreuves. «Ils en sortaient formés et forgés ou bien, incapables de supporter la vie rigoureuse idéaliste et spartiate de l'endroit, abandonnaient la carrière révolutionnaire» (Rouben, p. 23). Rouben y subit ses épreuves «pro-batoires» et parvient à gagner le Yeghriur en 1905.

A tous les égards, la découverte du Yer-guir constitue pour le jeune homme une

par
Taline TER MINASSIAN

sorte d'étape initiatique: «non seulement à cause du contact permanent et immédiat de la mort, comme une véritable rédemption puisque lui et ses compagnons ont accompli un «vœu quasi-religieux de sacrifice», mais aussi parce que la décou-verte des coutumes et de l'histoire de l'Ar-ménie, l'amène à renouer avec d'authen-tiques traditions ancestrales, avec la poésie millénaire d'un pays dont la Mémoire ne s'est pas encore effacée.

Rouben n'est pas un fédai ordinaire. A ses heures, il se fait historien, archéologue ou ethnologue, note fidèlement des transcriptions d'inscriptions cunéiformes de l'époque d'Urartu ou transcrit les grandes épopées qui se racontent encore en kurde ou en arménien dialectal comme celle qui rapporte les hauts-faits d'Alex-anandre le Grand. «Il faut comprendre — écrit Rouben — la valeur des dessins gravés dans la pierre, des blocs étrangement dressés sur les collines, des vestiges qui portent la marque de l'esprit et de la vie de nos ancêtres. Les expressions, les gestes et les chants «grotesques» de leurs descendants sont des documents sur notre histoire ancienne et sur le goût et la créativité de nos aïeux».

Documents soigneusement recopiés sur des petits cahiers où l'écriture de Rouben s'a- lignait minuscule et régulière, leur com-positeur n'avait évidemment pas la possibi-lité matérielle de les amener avec lui pen-dant ses longs périple montagnards. En-voies dans des cachettes rocambolesques ou expédiés par des moyens divers à l'Institut Lazarian de Moscou, ces documents ont été perdus ou sont restés sur leur lieu d'o-rigine. Quel qu'il ait été leur sort, leur exis-tence révèle la personnalité de Rouben, son intérêt très particulier pour cette Ar-ménie ancestrale: les Mémoires ne sau-

Գրեց՝
ԵՆՈՎԲ ԼԱՋԵԱՆ

զարբան զարձուածքները: Օտար բա-նաւ խաղաղեան կարիքանները կը դարձալէին խորհրդաւարեան ձորմե-րը:

Արդապատմութեան տանց իր յալ-բանալը 1922 թուականին, Արք մեղու-րդական ուղղադրութեան փոխարե-նուան Նորաթուխ իտղադրութեան մը: Խաղաղաբան հրամարածով է եւ ո զի-րեն կը փոտարէին այրալները, և ընդ-հատաւան՝ տանման զիրէն կը հոգի-ուէին և կցատու եւ ու տաւաղորդը:

Ան տանուան գրութեաններուն ըն-թացումը ալք համար իսկ տանման է: Յերկու յերեսասարքները՝ Յերկուն ու Յերկունը դնում էին վտարով Նմիմա-նը Յերկան, վարակալ ապուրմ իր վա-րակ Ռաշադը:

Ուղղադրութեան զապաղարը սաղմա-տարուն իր Մանուկ Արեւելեան ուղիքին մէջ տակաւին 1913-ին, կըր Հայրութե-ւն կը պանծանք Գրոց Գրութեան 1500-ամակը, և Մանուկին իր փոխը Մե-րազը կնիկներ: Ան օրերուն ճանաւորն խաղաղութի փաշէն անդալ չէր անցած, ինչ փորձանք պիտի դառնան գիտունի կը փոխարեւները ի ձեռն ընկ. փանդու-ններու եւ գիտնորեալ մանկեղծ նոցա:

Նորաբալ հրամարածութեանը պար-գան եւ կնիկներէն. ձեռնոր Հայրութե-ւն կ'անդեռ կառավարան տանորն, որ իտիար կը թեկարարի ներկայանիկ իտիարին խորը հաւաղը 1913 թուականի թուականները: Կանգնալիս տակաւ, որ իտիար իտիարիցիան պիտի գիտա-լի իրեն. հաւաղաբանիկան ընդգր-կումը Մեղսորդիցին զիտալ անդալ՝ Մ. Արեւելեան կը հաւաղարէ եւ անկախի հալ-անդալ կնիկը ու մարմնի իտ. տայ գա-նաւոր իր ծաղարին:

Անդալ ու հայաստանեան իտղադրու-թեան կը դուրսէին պարտախոս է ոչ արեւան Մանուկ Արեւելեան, որտե՛ս խոր. պատմիք մարմոց:

LES VANITÉS DANS LA PEINTURE DU XVIIe

Conçue par le Musée des Beaux-Arts de Caen, l'exposition «Les Vanités dans la peinture du XVIIe», est actuellement présentée au Musée du Petit Palais à Paris qui la dédie au grand historien d'art, André Chastel, récemment décédé.

Le crâne hante les tableaux. Déposé aux pieds du Christ en croix, il rappelle la faute d'Adam et devient ainsi l'objet de méditation des Saints, particulièrement de Saint Jérôme, qui incarne, par son travail d'ermite traducteur et messager, la jonction entre la pensée chrétienne et la beauté formelle de la culture païenne. (La peinture des vanités recourt du reste à une transposition des deux mondes : Pandore, Vénus, la femme au miroir, équivalant à Eve et les attributs de l'orgueil féminin n'ont pas disparu du décor asséché dans lequel Marie-Madeleine médite. Ils rappellent à la convertie son acte de pécheresse). Peu à peu, le crâne quitte le décor purement religieux pour

par

Chaké MATOSSIAN

Docteur en philosophie, Professeur à l'Université Nouvelle de Lisbonne

s'infiltrer et s'imposer dans les natures mortes (qui, au XVIIe, s'appelaient «vie oye», «stillevens», c'est-à-dire, «vie tranquille»). André Chastel parle d'une «invasion de la tête de mort» dont le succès, qui s'étendra sur deux siècles et du nord au sud de l'Europe, indique nécessairement une diversité de significations, un éventail d'implications.

Alors que, dans le cadre de la peinture édifiante, les Latins font appel à la figure sainte pour inviter le spectateur à l'humilité, le Nord, sous l'influence de la Réforme, abandonne la figure humaine pour se tourner essentiellement vers la composition d'objets. Svetlana Alpers a démontré comment cet étalage d'une «collection de matériaux» engendrés par la nature et travaillés par l'homme rattache l'artiste aux artisans. En outre, parce qu'elle veut donner à voir la nature des choses, la peinture hollandaise du XVIIe révèle son attachement à la philosophie de Bacon (1). Répondant au programme d'observation et de domination de la nature proposé par Bacon, l'artisan emprunte à la nature ses matériaux et rend, dans la forme, l'explication de la nature des choses. A sa suite, l'artiste choisira de les représenter, tel le peintre hollandais, David Bailly, dont les natures mortes mettent en évidence, à travers tous les symboles de la vanité, la fragilité de l'œuvre, c'est-à-dire son essence simulacraire. La ville de Leyde, célèbre pour son université, apparaît alors comme centre à la fois spirituel et scientifique, où l'observation et l'étude se trouvent encouragées dans la mesure où elles seules permettent d'atteindre une sagesse quasi stoïcienne, équivalente à la tranquillité de l'âme. Ainsi, les représentations de squelettes qu'André Chastel a appelées «anatomie moralisée», relèvent-elles d'une double voie d'étude, celle de la médecine, de la précision scientifique, d'une part, qui mène, d'autre part, à la méditation, à l'éducation spirituelle. Mais seules les sciences aussi allument la vanité du savoir, cette vanité suprême d'avoir décelé la vanité, dont Pascal, — pour qui la peinture n'était que vanité —, avait soupçonné la présence au cœur même de la «libido sciendi»: «La vanité est si ancrée dans le cœur de l'homme, qu'un soldat, un gendarme, un cuisinier, un crocheteur se vante et veut avoir des admirateurs; et les philosophes mêmes en veulent; et ceux qui écrivent contre veulent avoir la gloire d'avoir bien écrit; et ceux qui les lisent veulent avoir la gloire de les avoir lus; et moi, qui écris ceci, ai peut-être cette envie; et peut-être ceux qui le liront...» (2).

L'ambivalence qui caractérise le traitement de la vanité du savoir (dont les symboles iconographiques seront les instruments des livres), se remarque également dans celui de la vanité du pouvoir: les richesses entassées soulignent la dis-

parition inéluctable de la vie terrestre mais exhibent, simultanément, le raffinement et la beauté des productions humaines. Il en ira de même pour les plaisirs. La peinture hollandaise apprécie les scènes de genre et glisse, dans ses tableaux de la vie quotidienne, qui sont des tableaux du plaisir procuré par les sens, des symboles de notre existence éphémère (fumée, bulle, sablier), ou des éléments faisant allusion à une culture populaire (dictons, chansons) prévenant le spectateur contre les excès des plaisirs. Cependant, comme le remarquait Hegel, c'est ce plaisir même que l'art hollandais transmet et c'est pour cela que nous supportons sa vulgarité: «alors même qu'il passe des sujets insignifiants et contingents aux scènes de la vie paysanne, à la nature grossière et vulgaire, ces scènes sont tellement pénétrées de naïve gaieté et de joie spontanée que ce sont cette gaieté et cette joie qui semblent constituer le vrai contenu, et non la grossièreté et la vulgarité des scènes... Cette intuition de l'intime nature humaine et de ses vives formes et manifestations extérieures, ce plaisir naît et cette liberté artistique, cette fraîcheur joyeuse de l'imagination et cette sûreté hardiesse de l'exécution, voilà ce qui forme la note poétique qui anime la plupart des créations des grands maîtres hollandais» (3). Au demeurant, Anne-Marie Lecoq a signalé le double jeu constitutif des «vanités» hollandaises: «On pourrait dire que les plus belles Vanités hollandaises du XVIIe siècle dénoient la mort cachée derrière les choses aimables de la vie tout en magnifiant leur charme et leur beauté» (4).

Dénonçant tous les genres de vanités, le peintre risque alors d'atteindre le comble de la vanité. Aussi choisit-il de tourner son art en dérision dans ce qui constitue le sommet même de son art: le trompe l'œil. Le tableau devient présence, il sort du cadre, crée un espace illusoire, une autre dimension. Mais, tout à la fois, il présente sa fragilité, sa disparition, en incorporant des citations de dessin, en laissant une mouche se poser, ou en révélant une lacération, une béance. En conséquence, le double jeu, l'ambivalence — qui se reflète dans la mise en abîme — définit l'essence même de l'esprit baroque, qui se fonde sur un rapport spécifique à la mort. Comme l'a indiqué André Chastel, la mise en scène luxueuse, grandiose, devient le moyen le plus brutal de dénoncer le faste et elle se déploie, de façon particulièrement éclatante et macabre, dans le décor des pompes funèbres. Cette théâtralisation-annihilation (théâtre de la cruauté?), apparaît comme le propre du baroque: «Cette insistance, parfois forcée, sur le trépas, ce besoin de dénoncer les grandeurs tout en les magnifiant, posent un problème qui tient assez intimement à ce que nous nommons la spiritualité, le goût et l'art baroques» (5). Si le symbole du squelette éclaire l'esprit religieux de l'art baroque ou son lien avec le moyen âge, il exhibe en outre, comme le souligne encore Chastel, l'obsession anatomique d'une époque, c'est-à-dire qu'il témoigne des préoccupations scientifiques de l'âge baroque, de sa façon de s'interroger sur le mystère de la vie. Or, l'exposition présentée au Petit Palais, à force d'insister sur l'efficacité religieuse de la rhétorique picturale, tend à reléguer à un plan secondaire le rapport, de la science, principalement à la médecine, ainsi qu'à une résurgence de l'épicurisme.

Le tableau de Karel Dujardin, «Allégorie» (Musée de Copenhague) montre un enfant soufflant des bulles de savon, debout sur une coquille flottant au milieu d'un océan où pointe la tempête. Le commentaire nous le présente comme une figure du Christ et considère ce tableau comme une allégorie de la Rédemption. Cette interprétation nous semble réductrice dans la mesure où le thème de l'enfant soufflant des bulles de savon — qui se retrouvera même, mais dans un tout autre esprit, chez un Manet (6) — correspond à une apologie de la vie, il offre une représentation épicurienne de la nature, c'est-à-dire non pas d'une nature innocente mais

Papken, dialogue ami

par
J.-P. BODOSSIAN

NOISY ET MONTPANASSE

Je change à l'hôtel l'argent nécessaire et nous partons dans notre véhicule au bruit de mobylette. Nous avons opté pour un petit village en bord de mer, au sud-est d'un cul de sac. Il devrait être moins «pasant»: Sougia, via Skines, où un marché aux oranges est célèbre pour ses danses populaires, réduites à une manifestation annuelle. Sougia, dit le guide, avec ses tavernes en bord de mer... s'assure un avenir touristique certain. Si c'est pour l'avenir, tâchons de passer avant. Nous piquons vers le Sud sur un mince filet d'asphalte, dans une incessante valse de montées et descentes en virages. Bords de route couverts de fleurs bleues, mauves, blanches nombreuses, inconnues, qui nous offrent leurs richesses dans notre lente avance. Nous nous arrêtons souvent, rafraîchis par l'air de la montagne. Une jeune oliveraie constellée de fleurs jaunes, grimpe en un vallou vers le soleil dans des reflets de lumière bercée par le vent.

— Que de toiles à peindre! Tu enregistres tout? s'espère? — dis-je à Papken.

— Bien sûr! Fais-moi quelques photos. Ce sera de bons documents. Essaye d'avoir ce fond avec les oliviers en colline jusqu'à l'horizon.

Nous commençons à descendre vers Sougia. Là, tapis sous un arbre, deux petits oratoires fraîchement blanchis nous attendent. Nouvel arrêt. Leur simplicité nous appelle.

Quelle est leur histoire? Qui les a construits? Forme rare. Sur un socle massif et court, un cube ouvert d'une porte centrée reçoit trois culs de fous sur les côtes et un petit dôme en toiture. Réplique miniature d'une chapelle? L'autre oratoire deux fois plus petit, avec sa porte verte, et sa voute mince sur deux murs puissants, donne de l'échelle à l'autre. Une lampe à huile vacille au fond de l'un comme de l'autre. Pure superstition, véritable vie religieuse? Quelqu'un est là quotidiennement pour maintenir la flamme. Est-ce pour dire au passant: sachez-vous prendre soin de la vôte?

Ces deux formes adossées l'une à l'autre, tel un vieux couple dans l'ombre

feuillée de ce bord de route, me reviennent souvent en mémoire. Je leur suis reconnaissant d'être là. Humble, mais bien réel témoignage. Geste attentif, rappel de vie, que devenons-nous sans cela? Je m'en ouvre à Papken.

— Oh! tu sais, ce ne sont plus des valeurs à la mode. Cela fait vieux jeu. Aujourd'hui, il faut foncer, avoir du fric, se battre. Avec mon recul, je trouve cela non seulement fatigant, mais tellement stérile. Toute notre époque fait fausse route, envivée de confort matériel. C'est un raz de marée, un cataclysme des esprits, plus personne n'est debout, à part quelques artistes. Tous sont couchés, allongés, laminés devant les nouveaux dieux.

— Les artistes?

— Je ne parle pas des connus, Picasso et autre Dali, ce sont des exemples. Oui, ils ont un métier formidable. Leur problème, c'est qu'ils se sont vendus, surtout Dali. Ils veulent faire une œuvre, épater la galerie. C'est terrible. Tu ne le comprends pas quand tu étais plus jeune. C'est peut-être pour cela qu'à l'époque de Montpanasse, sans le savoir, je suis resté moi-même.

Les artistes dont je veux parler, c'est autre chose. Je pense à ceux qui s'expriment dans leur vie de tous les jours. Mon exemple type, c'est Kazantzakis. Il cherche, va dans le détail, revient sur le sujet, la vie, dans tous ses livres. Pour moi, la plupart des vrais artistes ne sont pas connus. Cet art-là n'est pas fait pour être vu, c'est le témoignage d'une vie, d'une passion de comprendre. Tout au moins de leur vivant, parce qu'après des Van Gogh, des Gauguin, après leur mort on s'en régale, le commerce s'en empare.

Pour revenir à ce que je te disais, celui qui échappe à notre monde mécanique, c'est celui qui met la vie comme art. Peu importe le moyen d'expression. Les maîtres de sagesse ne font rien d'autre que vivre. Crois-moi, c'est l'art par excellence.

Quand je dis dans notre monde mécanique, je me trompe. De tout temps,

d'une nature qui est toujours déjà là. L'enfant soufflant des bulles de savon est comme la nature, ou la nature est comme un enfant, ce qui ne veut pas dire qu'elle est pure et innocente mais simplement qu'elle est, comme l'enfant, semblable au signe ou à l'automate et que, par conséquent, elle produit un beau spectacle en transformant la matière; sa production n'est pas une création ex nihilo mais bien au contraire une reproduction, une variation, une série, une mise en œuvre de la mimésis. A travers le thème de l'enfant soufflant des bulles, c'est donc la question même du tableau et du rapport de l'artiste à l'imitation qui se trouve posée et, dans le domaine de la philosophie, celui du matérialisme issu de l'épicurisme (7). Le plaisir que le tableau offre à la vue ne manque pas de renvoyer ici au plaisir charnel. Tout, dans une toile comme celle de Karel Dujardin, nous signale un hymne à Aphrodite, déesse de l'amour, née du mélange visqueux des vagues et du sperme divin et qui, à peine sortie des flots écumeux, est portée par les zéphyrs. La bulle de savon, dans la mesure où elle enveloppe d'air, emporte un peu du souffle vital, du pneuma. Le tableau dit la respiration, le souffle, non pas l'humanité de l'enfant mais au contraire son animalité. Le thème de l'enfant soufflant des bulles de savon met en évidence la présence du bruit dans le langage, d'un parasitage de la rhétorique. La bulle est un habili, le terme anglais «bubble» évoque le «babla» français aussi vide de sens que certaines promesses italiennes («non sono che bolle di sapone»). Babel aussi qui menace les langues, comme la tempête, au fond du tableau de K. Dujardin, menace la ville. L'enfant soufflant des bulles de savon, tableau du sublime en peinture, met en place, paradoxalement, à travers la minuit et l'exactitude, le brouillage

même du tableau, sa habélisation, renvoyant le spectateur à une antévision insupportable du souffle de la non parole.

(1) ALPERS S.: The Art of describing: Dutch Art in the Seventeenth Century. The University of Chicago, 1983. La traduction française de cet ouvrage a récemment été publiée chez Gallimard.

(2) PASCAL: Pensées (frag. 153-frag. 150 de l'édition Brunschwig), Œuvres Complètes, (texte établi par J. Chevalier), Paris, NRF (Pléiade), 1954, p. 1129.

(3) HEGEL: Esthétique, 7, Paris, Aubier Montaigne, 1955, pp. 152-153.

(4) LECOQ, A.-M.: Catalogue: La peinture dans la peinture, Dijon, 1983, p. 187.

(5) CHASTEL, André: Fables, Formes, Figures, Paris, Flammarion, 1978, t. 1, p. 206.

(6) Nous avons examiné le tableau de Manet «Les bulles de savon» (1868, Musée Guldenskiöld, Lisbonne) dans son rapport aux toiles hollandaises du XVIIe et à la philosophie de la médecine empreinte d'épicurisme, qui trouve encore un écho chez des artistes contemporains comme Agam ou Roy Lichtenstein. Cf. notre article «Des bulles de savon: La Mattrie et quelques peintres machines», paru dans la revue d'esthétique, La Part de l'Œil, n° 5 (Topologie de l'énocination), Académie Royale des Beaux-Arts, Bruxelles, 1989.

(7) La Mattrie écrira, dans son Système d'Epicure (1750), «Je ne puis voir ces enfants qui avec une pipe et du savon battu dans l'eau, s'amuse à faire ces belles vessies colorées que le souffle dilate si prodigieusement, sans les comparer à la Nature. Il me semble qu'elle prend comme eux, sans y songer, les moyens les plus simples pour opérer». Œuvres philosophiques, Berlin, 1774, t. 1, p. 229-230.

« cela a été ainsi. La vie est rare, la course vers ceci ou cela fréquente. »

- Et nous que sommes-nous venus chercher ici ? N'est-ce pas aussi une course à la vie ?

- Si tu veux. Tu mélanges les deux.

Celui qui court pour être, fait fausse route. Il fait semblant. L'alchimie est un lent travail de répétition, pas une course forcée contre la montre. Nous, ici, on n'a pas de programme, à part de s'offrir du temps ensemble. C'est un plaisir rare ça aussi. La fête en plus, c'est d'être ici.

- Cela parle à nos racines, à ton histoire. Depuis mon voyage en Grèce il y a vingt ans, ce pays m'a adopté et je m'y sens chez moi. Tu as raison. Tout simplement, nous sommes ici ensemble chez nous. Quoi de plus naturel ? Pourquoi compliquer ?

Sur la route, un brusque et énorme tas de terre. J'avais constaté depuis plusieurs kilomètres que la route n'était plus d'asphalte mais de cailloux cylindriques. Dans cette combe boisée tout proche de Sougia, impossible de passer sur les côtés.

- Il y a des engins derrière les arbres de l'autre côté du virage. Ils n'ont pas l'air pressés. Que font-ils ? C'est l'unique accès pour Sougia.

- Allons les voir patron, dit Papken, pas le moins du monde ému par cet avatar.

Le temps de sortir et de faire quelques pas, un engin arrive, pelleteuse chantante. Un passage nous est fait, larges ornières de terre meuble. Notre minuscule trottoir me semble peu appropriée à ce type de piste. Nous passons et nous saluons d'un large sourire ces hommes installés dans leur lenteur.

Quelques centaines de mètres plus loin, nous rejoignons l'ancienne route et comprenons alors leur travail : c'est un sentier à mulet carrossé, impossible de se croiser. Nul doute, il faut changer cet accès pour le développement d'un avenir touristique.

Un homme marche à notre rencontre, chemise noire, bottes noires jusqu'aux genoux, campé comme sur un cheval, arqué. Sa démarche est raide, digne. À notre passage, notre salut n'éveille aucun mouvement sur son visage. Pour lui, sommes-nous déjà l'avenir qui arrive et qu'il ne voit pas ?

- Sougia. Un hameau perdu en bord de mer, pas de port, une plage. Une cinquantaine de cubes blancs et gris, une gargotte sur la plage, un petit hôtel de cinq ou six chambres, refaites à neuf, orientées vers la mer à une bonne centaine de mètres d'elle. Une enseigne lumineuse Lowenbrun avec son lion, fixée au poteau électrique. Pas un chat. Une boîte à lettres jaune sur un mur blanc au soleil. Quand partent-elles d'ici les lettres ?

- Qu'en penses-tu. C'est vraiment un coin perdu dit-il à Papken qui s'étire en sortant de voiture.

- « Dieu est grand et nous sommes ses serviteurs. Mangeons un morceau et l'on verra après. »

- Tu veux un ouzo ?

Quelques tables sont disposées devant l'hôtel-restaurant. Toiles cirées blanches. Sous les ifs et les tamaris, l'ambiance est agréable. L'espace de terrasse se délimite par des cannes de bambous fixées à angles droits couvrant la vue sur la mer comme une toile de Mondrian. Un timide bougainvillier y grimpe, ponctué au sol par les inévitables bidons métalliques fleuris et peints à la chaux.

Dérrière un bosquet de lauriers-roses, trois hommes s'affairent. L'un tient à la main une murène noire à la queue de mort ouverte, menaçante, pendant qu'un autre en treillis vert, acroché, la dépèce. Un troisième à la face massive, veste de cuir, pull gris et cigarette à la main, observe la scène en se voulant cuisinier.

Je me réveille le lendemain dans une pièce inconnue, minuscule. Le lit voisin est vide. Papken, discret et silencieux, matinal comme à son habitude, m'a laissé récupérer de mes excès nocturnes. Toute la journée d'hier me revient comme une fresque accélérée.

Notre repas de midi fait d'excellents petits barbouins, non grecs pour les rougets, grillés et arrosés d'un vin généreux. Papken au soleil avec son profil

léonin, comme voguant dans le ciel. Le ronronnement du bâtiment sombre et sale entre nous et la mer : un moulin à huile d'olive mécanique sans doute. La sieste sous les arbres au bout du sentier qui part de l'église aux mosaïques pré-chrétiennes. Le visage vieilli de Papken endormi à côté de ces fleurs étranges, calices violacés d'une trentaine de centimètres, tirant vers le noir. Fleurs de mort. Ambiance sombre qui fait écho aux collines noires de l'ouest et aux abords noirs du moulin. Pourquoi ce noir partout ?

Ballade hésitante de l'après-midi. Nous ne trouvons pas notre coin ici non plus. Comme un préalable nécessaire pour être enfin vraiment disponible à l'autre. Et puis, trop de monde. Le repas du soir qui s'éternise à notre grande table où les trois hommes à la murène du matin viennent s'asseoir avec le vieux tenancier au visage taillé au couteau. Dans la nuit sombre, sa chemise noire lui fait une tête qui semble flotter, sorti du néant de la nuit. À la force de raki, ils conversent avec Papken et entrent dans d'interminables histoires de maquis pendant l'invasion allemande, toute la révolte devant l'occupant révèle l'âme farouche du Grécois qui chassa le Turc envahisseur.

Cette soirée mangée par ces convives aux éclats souvent joyeux m'a privé de Papken se démantelant avec le grec qu'il doit déchiffrer et me traduire. J'en glisse davantage de coutume vers mon verre généreusement rempli au raki qui se laisse agréablement boire, et je n'ai pas vu arriver ma limite. Il me semble avoir fait pour me coucher.

Gout du noir, de la mort, de coupure, de séparation préfiguration d'un futur qui nous sommes venus éloigner en venant ici tous les deux, en partage de présence.

Je me lève et trouve Papken solitaire, à nouveau installé devant la grande table blanche, buvant un café oriental. Le soleil léger du matin nous pénètre.

- Bonjour, dis-je.

- Bien récuré de ta suite ?

- J'ai la gueule de bois. Cela faisait longtemps, des années. Celle-là, je ne l'ai pas vu arriver. Et toi ?

- Oh ! tu sais, moi je ne peux plus abuser. Tout va bien.

- On déjeune et l'on va voir plus loin l'autre village que se nomme Palokochora. Nous aurons là plus de choix. Qu'en penses-tu ?

- D'accord.

J'apprécie ce moment où tout est encore possible dans la journée. Comme à Silance le matin, j'ai envie d'entendre Papken dévider le fil de ses histoires.

- Comment tes parents se sont-ils installés à Noisy ?

- Quand Sôdjoudj est mort. La sœur de papa a vendu le terrain de Bobigny et a donné une partie de cet argent pour acheter un terrain à côté d'amis arméniens.

Avec le peu d'argent qui restait, Papa a fait livrer les matériaux pour commencer la maison. Les samedi et dimanche nous allions en famille l'aider à construire. Harout venait aussi. C'est comme ça qu'il acheta avec Eva un terrain juste en dessous sur la route de Gournay.

Les parents sont venus s'installer avant que le chantier ne soit terminé, bien avant la guerre. Dédé était d'une économie incroyable. Je le vois encore, rue Moufflard, ramasser toutes les caisses en bois abandonnées par les marchands en début d'après-midi. Le soir, tranquillement, avec son couteau, il démontait tout proprement et taillait de fines baguettes d'un centimètre et demi. Il en faisait des paquets bien ficelés qu'il amenait à Noisy le dimanche pour les clouer sur les chevrons du plafond comme lattis à recevoir le plâtre. Il achetait le moins possible. Nous avions très peu d'argent. Je t'ai raconté qu'il se faisait payer au prix juste et que maman, faconnière de pantalons, ne gagnait pas beaucoup non plus, et il y avait cinq bouches à nourrir. Mais papa était content, il avait ses arbres, ses poules, son jardin. Au fond, nous ne manquions de rien.

Par la suite, quand j'ai gagné une grosse somme par les toiles que je faisais pour le compte d'Andigny et qu'il signait, j'ai donné cet argent à mon père. Il ne comprenait pas comment je pouvais gagner autant avec des petits pinceaux et des tubes de couleur. Pour lui, ce n'était pas un travail.

Enfin, il était très content et il a pu terminer la maison en faisant l'enduit extérieur.

Je t'ai raconté cette histoire du comte ? Je ne m'en souviens plus en détail.

Vas-y.

- C'était une des figures que j'avais rencontrées à Montparnasse. Il était très doux, très gentil, riche, et se disait peintre. Sa peinture était tocante. Il adorait les nus. Nous avions passé un accord. Il payait une partie du loyer de mon atelier, me fournissait en toiles et tubes et pouvait venir quand il voulait. Je crois qu'il devait avoir un problème d'organe. Il ne pouvait pas passer à l'acte.

De temps en temps, avec Briquet et d'autres copains, nous faisons une séance de modèle avec des copines qui ne nous faisaient pas payer. Une fois il y avait deux filles, des filles légères. Le comte d'Andigny était là, il les appelait « Made-moiselles ». Tu parles ! Il leur tournait autour « Non, le bras comme ça, la jambe plus en avant » et ainsi de suite, en les touchant délicatement. Les filles se mariaient et buvaient le champagne qu'il avait apporté de sa cave, excellent, avec tout un tas de nourriture. Pour nous, c'était une sauterie.

Il signait les toiles qui lui plaisaient et les emportait. Aucune idée de ce qu'il en faisait. Je m'en foutais. Et puis il y avait. Je ne sais pas ce qu'il est devenu. Problème de santé. C'était un chic type, agréable, un peu précieux, d'une autre époque.

Tu avais ta vie à Montparnasse et le dimanche tu allais à Noisy. Deux mondes différents, la liberté totale et l'ordre patriarcal.

- Oui, à Montparnasse tout était possible. Dans notre repaire, le Dôme au carrefour Vavin, venait souvent O'Brien avec son canard. Tout le monde le connaissait. Il s'asseyait en terrasse, le canard sur une chaise, et commandait au garçon deux perdons dont un dans un verre large.

Coin-coin, coin-coin, le canard se tapait tous les jours son period et après se faisait caresser par tout le monde. Une histoire de fous. On riait de bon cœur.

En parlant de rigolade, une autre scène me revient à l'esprit. Je ne sais plus si c'était au Dôme ou à la Coupole. Nous allions y manger de temps en temps quand nous avions du fric. Sinon, nous allions chez Vadja, un Roumain très sympa. Il existe toujours. On payait avec une toile ou un croquis. C'était juste à côté de la Grande Chaumière et ça fonctionnait encore ainsi.

Donc nous faisons la fête. Je ne sais plus qui était là : Briquet, Stefeo le sculpteur. On était une bande. Quelqu'un invitait pour tous. Un autre arrive sans le sou, affamé. Nous étions déjà bien éméchés par le muscadet. Ah ! oui, dit celui qui payait, tu peux venir, mais comme tu es en retard, il faut que tu fasses un gage. « Tout ce que tu veux » répond l'autre. Alors le gage, c'était le plat de couilles. De temps en temps, ça se faisait. Il fallait dans une assiette collée au pantalon, sortir ses parties et aller les présenter à une table voisine.

Les gars n'a pas hésité. Il prit une soucoupe blanche et à côté, il y avait deux femmes seules, des Anglaises ou des vieilles filles ! Avec beaucoup de distinction, il s'est avancé vers elles et leur a dit : « C'est bien ce que ces dames ont commandé ? ». Au début, elles étaient muettes, les yeux écarquillés. Puis elles ont hurlé : « C'est affreux, garçon, garçon ! C'est une honte. Notre honneur est bafoué » et je ne sais plus quelles salades !

Toute la bande riait comme des malades. Le garçon est arrivé, il connaissait l'histoire : « Ça suffit les gars, vous allez me faire avoir des ennuis ». Il disait ça pour la forme, nous connaissions et nous aimait bien. Puis il est allé présenter des excuses de notre part et promis de ne plus nous accepter dans la brasserie.

- Vous étiez lâchés.

- L'esprit de farce, d'équipe, de bonne humeur. Nous étions la plupart du temps fauchés, mais on s'en foutait. On peignait, créait, se rencontrait souvent, tout le temps. Une grande famille, sans limite, avec toute la force de la jeunesse à qui tout est possible.

Ton père aurait été horrifié d'histoires pareilles.

- Il n'en savait rien, s'en doutait un peu et n'avait pas de contact avec ce monde. Une fois, nous nous étions croisés, j'avais une fille au bras, un modèle très maquillé, une chic fille avec un grand cœur. Dédé est passé le regard au loin, nous me voit. Le dimanche suivant : « Qu'est-ce que c'était cette personne ? ». « Un modèle, papa, une relation de travail ». « Quel travail ? m'a-t-il dit et nous n'en avons plus parlé. »

Il savait mais il n'en occupait pas. J'étais majeur. Tant que ce n'était pas à la maison, cela allait. Que veux-tu, c'était la vieille école d'Orient, de la famille, du respect devant le père. Ce n'est qu'à vingt-cinq ans qu'il m'a autorisé à fumer devant lui. Je ne sais plus à quelle occasion où il décida que j'étais un homme maintenant.

Le seul qui avait grâce à ses yeux, c'était Val.

- Le frère d'Harout.

Il venait à Noisy, couchait en bas dans la chambre d'ami, mangeait très peu. Il était devenu tubard à force d'abstinence et de mauvaises conditions de vie. Très lent, doux, toujours détendu, calme avec un petit sourire qui éclairait son visage pâle. Les yeux bleu passé, transparents paraient de ce qu'il était devenu comme être humain.

Il avait quitté femme, enfants et business en Iran pour vivre dans un temple en Inde. Il y passa des années à balayer les salles et les escaliers comme le lui avait demandé son maître en réponse à toutes les questions avec lesquelles il était arrivé. Je crois que son maître ne lui donna aucune réponse à chacune de ses questions. Au bout d'un certain nombre d'années, il lui dit : « Va, tu as compris, maintenant tu peux retourner dans le monde ». C'est ainsi qu'il est arrivé à Paris, sans plus aucune demande personnelle. La vie avec le maître lui apprit l'amour et le don. Il était en paix.

Val s'occupait d'une fille perdue. Une grande blonde assez belle, un peu malade. Il s'en occupait comme si c'était une déesse. Elle le trompait. Lui n'avait pas de réaction, continuait de s'occuper d'elle, à la soigner, à être prévenant, à se consacrer à elle, à sa santé. Pour moi, cela avait quelque chose d'étrange. Je le voyais comme un être d'un autre monde, d'au-delà, du futur, tout en douceur et en générosité sans aucun intérêt pour son propre soin.

Papa l'aimait beaucoup. Le dimanche après-midi, il savait l'entendre raconter des histoires d'Orient, des maharadjahs, des danses hindoues, des hours du paradis. Dédé mettait quelques graines de pavot dans sa cigarette et l'écoutait tranquillement.

- Du pavot ?

- En Asie mineure, c'était la coutume le dimanche. Comme ici un verre de whisky. Il n'en abusait pas.

- Quel voyage tu me fais faire ! Qu'est devenu Val ?

- Sa santé n'était pas bonne. Il est mort. J'étais très triste. La fille n'est même pas venue à son enterrement. Nous ne l'avons jamais revue. Val n'est pas disparu pour moi. Sans mots compliqués, par sa simple manière de vivre, sa présence m'a beaucoup apporté. L'imagine qu'il avait reçu ça petit à petit dans la vie quotidienne avec son maître. C'est lui qui m'a fait comprendre que l'amour, le véritable amour rarissime, presque impossible pour l'homme humain, est don sans retour, sans attente. Pour moi, c'est la forme la plus haute de ce que l'on peut faire. Avec lui ce n'était pas des mots, mais des actes simples devant moi. C'est pour ça que j'aime bien faire les choses, tout passe par l'action. Si cela reste dans la tête, cela ne vaut pas grand-chose pour moi. Regarde ces fleurs autour de nous.

- Les bougainvilliers.

- Elles n'attendent rien. Elles se donnent. Il n'y a pas de demande, elles sont.

- Tes fleurs, ce sont les tableaux ?

- Bien entendu. Ce doit être pour cela que je ne sais pas vendre. Mais il ne faut pas limiter. Dans la vie de tous les jours, il faut porter cette manière en soi. Alors, prendre ne l'intéresse pas. D'ailleurs la vie elle-même, si tu sais la regarder, du début jusqu'à la fin entièrement, totalement, elle n'est que don.

J.-P. BODOSSIAN

«Ֆիլիպոսի» նոյն էջին վրայ այլ գրություն մը՝ «Նոր Հարության մը բարեգոյն կը նկարագրէ 130 բիւս հետոյ այս «Նորության», որ աղարանք մը ունի Մյամի, նաեւ անկէ մը Ռեպաբլիկէն եւ «Բարիքի քննարկումներ»։ ԱՔԷՔ, Մարտի-Փարիզ եւ Օդանաւերու անձնակազմի օդատու մը... :

(ဇယား ၇. ၅)

ՀԱՐԱՐԻ ՍՈՐԻՏԻԻ ԲԵՐ 11-361 հոգ
 Երրորդական դասի մեջ՝ զինքնուրույն մեջ
 (Փետր. 8-ին 9), ըստից կանխորոշ
 զործարարական մեջ: Գլխա
 ւոր թիւարկին էր նշանակուած զինքն
 ւոր թիւարկի սեւ կեթիւնները:

(Մար. Ա. եղևն)

Ս. ԶԱԿՈՐ — ԼՈՒՆ

Ս. ՅՈՒԼԱՆՆԵՍ-ՄԿՏԻՑԻ
ՓԱՐԻՋ

SOUTENANCE DE THESE

Anaïd DONABEDIAN

Thèse de doctorat, sous la direction de
Claude Hagege :
« L'article dans l'économie des catégories
nominales en arménien moderne occiden-
tal ».
Sorbonne, Salle Bourjao
le Mercredi 13 Février à 8 h 30

ցած են ծաղկոսեր, որոնց մասնակիցները
Մարտիկյան Միությանն ու Հայաստանի
գեղավորներին հնարավոր զգրված են
Անոնի հիմնական բովանդակություններն է՝
Արցախի ծաղկոսի կարծիք չէ չնայել էր
ընտրած ուղիները, որ պայմանները լավան
խոսակցող իմաստները։

Տարածան առաջին կը վեր Արցախի մէջ
զոհուած են տեղի տեղի։

ԳԻՐԿԱՆԻ ԹՎԱԴԱՐՈՒ
ԶՈՐ. ՍԱՀՈՐՈՒԹԻ ԳԻՐ

Մտեղային Հայկական Ընկերություններն
ու Միութեան համակարգի լավագույն
խոսքը համակց էր զգրված է Մարտիկյան
Միութեան գաղափարական, պատմա-
կական գրառումները ընդհանրապես չէ
տարբեր լինելու հետևանքով։

Համայնի կենտրոնացումը են 42
էջ կազմող երկերն են։ Կր պատմական
ընդհանրական դիտարկում գաղափարներ
եր մանրակրկիտ կերպով ասուցի հեն
ներկայացումը համայնի կենտրոնացումը
կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՐԻՐ

Հայաստանի կառավարությանն որո-
շումով նախատեսված Մարտիկյան տարե-
կան Հայ եկեղեցույց գործերու Մարտիկ-
յի նախագահ նշանակում է Լուրիկ
Մարտիկյան։

Միևնույն ժամանակ աստիճանով Մարտիկ
ու Միությունները Արցախի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը

1990 Հունիսին լայնորեն Անանի թերու-
կային հայեր գործունեությունը տարեկան
շրջանի աստիճանով ընդհանրական
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի Գերագույն Մարտիկյան
կառավարությանն Անանի թերուկային
հայեր գործունեությունը տարեկան
շրջանի աստիճանով ընդհանրական
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը

ԳԻՐԿԱՆԻ ԹՎԱԴԱՐՈՒ
ԶՈՐ. ՍԱՀՈՐՈՒԹԻ ԳԻՐ

Գերագույնի կարգի Մարտիկյան լուր

Հինգշաբթի, Փետրուար 14-ին ասի
Տնտեսական կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

Օրուան դասախոսութիւնը կը մասնակցան
ԼՈՐԻԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԶԻՆՈՐՈՒԹԻ ԳԻՐ

Ի ՆՈՒՍՏ
ՄԱՐԿԻԿԱՆ ՀԱՅ ՄԱՐԿԻԿԱՆ ԶԱՆ

Տնտեսական և Գեղարվեստական
նշանակությունը իշխողությունները, Լուրիկ
Երեւանի Տնտեսական 200 ժամ։
Առաջին Աշխատանքի իշխողությունները Տեր
Տերին հիմնական հրահանգներ 200 ժամ։

ժամանակի ներկայացուցիչները Լուրի
Մարտիկյան կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

ՄԱՐԿԻԿԱՆ ԼՈՐԻՐ

ԳԻՐԿԱՆԻ ԹՎԱԴԱՐՈՒ

ՓԱՐԻՋԻՆԻ ՄԱՐԿԻԿԱՆ ԳԻՐ

Լուրիկ Մարտիկյան մէջ (1932-45 1990)
Գերագույն, Մարտիկյան աստիճանով Մարտիկ-
յի կառավարությանն համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը
համայնի կենտրոնացումը համայնի կենտրոնացումը

Թիֆլիս տեղի տեղանքով միջազգային
ժամանակը են 17 տարեկան գաղափարներ
ու միջազգային կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

Հայաստանի Փառքային կարգի 16 տա-
րեկան գաղափարներ իշխողությունները
և Մարտիկյան կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

Ա. ԱՆՆԻՍԻԱՆԸ
ԳԻՐԿԱՆԻ ԹՎԱԴԱՐՈՒ

Արցախի Գերագույն Մարտիկյան
կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

ԳԻՐԿԱՆԻ ԹՎԱԴԱՐՈՒ

Փառքային Մարտիկյան կառավարությանն
այս ամսին, աստիճանով Մարտիկյան
կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935
SIRET : 51027314 A R.C. Paris

Յոթիկյան, Փետրուար 13, Գ. Օր
Լուրի Մարտիկյան
Այսօր, ժամը 12-30-ին, Մարտիկյան
Մարտիկյան կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

Հայաստանի Գերագույն Մարտիկյան
կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

Հինգշաբթի, Փետրուար 14, Տնտես-
կան և Գեղարվեստական կառավարությանն
Կառավարությանն, այս ամսին, աստի-
ճան ժամը 10-ին, Լուրի, Ս. Մարտիկյան
եկեղեցույց մէջ դասախոսական դասախոսութիւն
Մարտիկյան ժամանակը լայն։

SALON INTERNATIONAL
DU LIVRE — PARIS

Կր ժամանակի տեղի լայն 27 երկր-
ներ։

ՅԱՆՈՐ ԳՐԱՐՈՒՄԸ
Կր ներկայացուցիչ

«ՀԱՅ ԳԻՐԻՆ»
ՈՒ ԱՐԴՈՒՄԸ»
Փետրուար 14 — 17
Porte de Versailles — Hall 2/2
Stand Z-18

Ներկայ կ'ըլլան Հայաստանի և Կր
ժամանակի լայն զրկերը։

Փետրուար 14-15 17
ՀԱՅ ԳԻՐԻՆ ԳԻՐԻՆ ՄԱՐԿԻԿԱՆ
բաց է լինում
ժամը 10-19
Որպէս, Փետ. 15 միջին ժամը 23

LA MAISON DE LA CULTURE ARMÉNIENNE DE MARSEILLE
organise une

EXPOSITION
"Tapis et textiles
arméniens"

au Palais de la Bourse de Marseille — La Cancheière
du 14 Février au 11 Mars
en collaboration avec
le CONSEIL REGIONAL PROVENCE ALPES COTE-D'AZUR
sous le haut patronage du Ministère de la Culture
ouvert tous les jours de 10h à 18h. (Entrée gratuite)
Inauguration le Vendredi 15 Février à 18 heures 30
au Palais de la Bourse de Marseille

le Samedi 16 Février à la M.A.J.C. — 12-14, rue Saint-Bazile
de 9h30 à 17h30

Colloque - Conférence - Débat
sous la présidence de M. Arthur GREGORIAN (U.S.A.)
avec la participation de : P. Donabedian, H. Kevelian,
D. Konyoumdjian (U.S.A.), R. Achdjian, M. Thekorian,
M. J. Baumele, B. Girault, H. Avakian (Suisse),
E. Bedoukian (Canada), J.-P. Mahé

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՍՔՃԵԱՆ

SIRET : 51027317 A R.C. Paris

Ծ Ո Ց

ՎՃՌԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐ

ԴԻՆԱՄԻԿԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

ԲԱՏԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

Որքա՞նք ջերեկ, յանկարծ, զգալու-
ցանք լուր եր կը ստուգե՞ք Իրադ կը
լաւորե՞ք Քուէնէն։ Անշուստաւի րաջ՝
կաւ, չափի եր կամայ-կամայ տեղեկա-
ւան թէ չափի րա՞ն չկար, րաւ երեւ-
ոյթին աղաղակ եր եւս, մեծախնայ անա-
ղաղակ եր եւ չէին իսկ կարգադրել ու
կարգադրել Իրադ յեղափոխական խոր-
հուրդի արդարեւան զիջողը, որու առա-
ջին ժառ Զ հետեւի եր րաւոյնքար, այս-
ինքն՝ մեր զայնման եր երեւոյցանքը։
մէկ եր Իրադ եր յայտնել թէ պատ-
հան եր զարմանքով։ Արշաւոյն թափ-
նալով թէ թէ 600 րանմանին շուրջ,
յանկար։ Տաւար զարգալական պատուա-
րդ լաւանքի եր, որ կը յիշողե՞ք Քուէնէն
թափելը։ Այլ Վհտի զարմանքով թափ-
նալով եր չհամարեւ։ Այլ, անմեղա-
ւան եր արդարեւան։ Շարադար զանա-
լայն, արդարեւան եր ծովային րաւոյ
զարմանքով։ Ի՞նչ՝ սիրողը՝ ծնունդ
կարգադրեցին։ Իրադ թափել թէ 601,
602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613,
614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623,
624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633,
634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643,
644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653,
654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663,
664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673,
674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683,
684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693,
694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703,
704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713,
714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723,
724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733,
734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743,
744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753,
754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763,
764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773,
774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783,
784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793,
794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803,
804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813,
814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823,
824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833,
834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843,
844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853,
854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863,
864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873,
874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883,
884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893,
894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903,
904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913,
914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923,
924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933,
934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943,
944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953,
954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963,
964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973,
974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983,
984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993,
994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001, 1002,
1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010,
1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018,
1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026,
1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034,
1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042,
1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050,
1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058,
1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066,
1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074,
1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082,
1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1090,
1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098,
1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106,
1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114,
1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122,
1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130,
1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138,
1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146,
1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154,
1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162,
1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170,
1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178,
1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186,
1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194,
1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202,
1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210,
1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218,
1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226,
1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234,
1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242,
1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250,
1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258,
1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266,
1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274,
1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282,
1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290,
1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298,
1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306,
1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314,
1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322,
1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330,
1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338,
1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346,
1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354,
1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362,
1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370,
1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378,
1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386,
1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394,
1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1400, 1401, 1402,
1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410,
1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418,
1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426,
1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434,
1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442,
1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1450,
1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458,
1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466,
1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474,
1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482,
1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1490,
1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498,
1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506,
1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514,
1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522,
1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530,
1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538,
1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1546,
1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554,
1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562,
1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1568, 1569, 1570,
1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578,
1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586,
1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594,
1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602,
1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1609, 1610,
1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618,
1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626,
1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1632, 1633, 1634,
1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642,
1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650,
1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658,
1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666,
1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674,
1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682,
1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690,
1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1697, 1698,
1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706,
1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714,
1715, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722,
1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1730,
1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738,
1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1744, 1745, 1746,
1747, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754,
1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1762,
1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770,
1771, 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1778,
1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1785, 1786,
1787, 1788, 1789, 1790, 1791, 1792, 1793, 1794,
1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802,
1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810,
1811, 1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818,
1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1824, 1825, 1826,
1827, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834,
1835, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842,
1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850,
1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858,
1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866,
1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874,
1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882,
1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890,
1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898,
1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906,
1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914,
1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922,
1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930,
1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938,
1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946,
1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954,
1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962,
1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970,
1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978,
1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986,
1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994,
1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002,
2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010,
2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018,
2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026,
2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034,
2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042,
2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050,
2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058,
2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066,
2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074,
2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082,
2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090,
2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098,
2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106,
2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114,
2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122,
2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130,
2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138,
2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146,
2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154,
2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162,
2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170,
2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178,
2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186,
2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194,
2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202,
2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210,
2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218,
2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226,
2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234,
2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242,
2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250,
2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258,
2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266,
2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274,
2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282,
2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290,
2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298,
2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306,
2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314,
2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322,
2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330,
2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338,
2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346,
2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354,
2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362,
2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370,
2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378,
2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386,
2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394,
2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402,
2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410,
2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418,
2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426,
2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434,
2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442,
2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450,
2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458,
2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466,
2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474,
2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482,
2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490,
2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498,
2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506,
2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514,
2515, 2516, 2517, 2518,

Conférence de Presse

AZNAVOUR POUR L'ARMENIE

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

S. O. S. ARMENIE

Donneront une Conférence de Presse le Jeudi 21 Février à 18 heures en l'Eglise apostolique arménienne

Salle Nourhan FRINGHAN 15, rue Jean Goujon, 75008 Paris Les trois associations présenteront leur : RAPPORT D'ACTIVITE BILAN FINANCIER REALISATIONS EN COURS ET PERSPECTIVES La Presse et les associations arméniennes sont cordialement invitées.

ՀԱՅՈՒՄ ԻՆ ԳԼՈՒԶ

ՓԱՐԻՅԱՆ ԵՐԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԵՎԻԵՆԻՅԵՐՈՒ ՄԻՋ ԲՈՂՈՐ ԵՎԻԵՆԻՅԵՐՈՒ ՄԱՐՏԻԱՆԻԹԵԱՄԻ

Մեծ Փառք մատուցող շրջանի, փարիզյան շրջանի մեր կենդանիների մէջ, Սերգեյ Իրիկովները մար 7-ին, Հրապարակային և հանգստամի մարզախմբի կը կատարեն եւ կը սրբի քաղաք ըստ Հետեւեալին։
● Ուրբաթ, Փետրուար 22-ին, Անուիլ-Ե-Մոնտի Կարապա Ս. Սաշ Եկեղեցւոյ մէջ.
● Ուրբաթ, Մարտ 1-ին, Արթուրի Ս. Գրիգոր-Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ.
● Ուրբաթ, Մարտ 8-ին, Շախի Ս. Գրիգոր Լուսաւորէի եկեղեցւոյ մէջ։

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

organise des COURS DE DANSES ARMÉNIENNES

pour les enfants de 6 à 15 ans (filles et garçons) Les Samedis après-midi. Se présenter à partir du Samedi 2 Mars à 14 heures 30 à la Maison de la Culture Arménienne 45, rue de la Défense Issy-les-Moulineaux

ՄԱՆՈՒՇԱՆԻ ՅԻՇԱՍԱԿԸ

Հայ նախնի Ռադիկոն, կամար-իւրու եւ զիմաղկոն ընկերակու-րիւր կը հաղթէ թաղի մասնակցու Մանուշանի եւ ընկերակու նախապա-րկան 37-րդ տարեկէն, Կրտսի, Փետր. 24, մար 10 30-ին։ Համարակալ Գալը ար Շախի և Քաղաքի կը իրիկ զիմաղկոն զիմաղկաւորումներու ժամեր 13 30-ին հայ եւ սղերմեր Տի-մանի Ռադիկոն 60, rue Lafayette, 75009 Paris
Եւսի տեղի, սղերմ նշուի Միւրիկանս դատարանէ, Գր. Գ. Գալը-Շանի 85-ամեակը։ Իր մարտի Թ. Թր-մանի եւ ինքնակալկանս յոյս տեսմ գրեթէ մէջերումներ եւ սղերմեր։

Մտախոս մասնակցութիւն։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՍ ՓԱՐԻՋ

ԱՐԵՎԻԿԱԿԱՆ

Մեծ Փառք Հետեւեալ կրտսի տը-րուն, դատարանն ամբիւրդս առա-մար 10-ին, Փարիք Սուր Եովհանն Մկրտչի Մար Եկեղեցւոյ մէջ, Արեւ-գալի մասերումներ կը կատարուի։

- Կրտսի, Փետրուար 24, Մանուշի կրտսիին
- Կրտսի, Մարտ 3, Տեւոնի կրտսիին
- Կրտսի, Մարտ 10, Դատարանի կրտսիին
- Կրտսի, Մարտ 17, Դատարանի կրտսիին։

ԿԿՈՍԻ ՈՒՆԵՄԱԼ

Կաղաք Սաշի Մարտիկի շար մաս նախնի կը ինքնապաշտէ Շարի, Մարտ 23, Օտեմի քաղաքում մէջ մար 20-45-ին

«Cirkus NORK d'Erevan»

Մարտարանի միւրները յետապաշտէ։

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville — 75010 Paris Commission Paritaire : No 55635 SIRET : 51027317 A R.C. Paris

LE CENTRE CULTUREL SAINT MESROB

présente Du 1er au 24 Février

ART et PENSEE

PEINTURE POESIE
MUSIQUE THEATRE

10 bis, rue Thouin, Paris Vème — Tél. : 43. 26. 50. 43 (de 14 h 30 à 19 h)
Métro : Monge ou Cardinal Lemoine

EXPOSITION DE PEINTURE

L'exposition durera jusqu'au 24 Février tous les jours (sauf les lundis) de 17 h. à 20 h 30. Les dimanches de 15 h à 20 h 30.
ARCHAK — BARSOUMIAN — DADERIAN — J. KAZANDJIAN

■ TABLE RONDE
Rencontre et Débat
le vendredi 22 février à 20h 30
Regards et peintures
Entrée libre

THEATRE ET MUSIQUE
■ JIRAIR DJOLAKIAN
présente
MANDRA III
de Krikor Beledian
Soirée : le samedi 23 Février à 20 h 30.
Matinée : le dimanche 24 Février à 17 h.
Participation : 75 F

■ LECTURES ET RECITS
BELEDIAN K.
KAZANDJIAN Z.
OCHAGAN V.
ZAHRA
avec également la participation de
BOGHOSSIAN S.
le Dimanche 24 Février à 18 h 30

■ OHANNES DEMIRDJIAN
Cultures classique et populaire
Le Dimanche 24 Février de 15h à 17h.
Entrée libre

Կ Ո Ձ

Գ Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

բարեկրտսի ալ կազմակերպութիւն եւ որ տաղապաշտման օմանկարիկան Համապարակի ցանցով զիմաղկոն իր-մաղկան եւ ալ բազմաթիւ ԱՅԻՄՈՐ օգնութիւն կը կատարէ ամէն կորեւ-տի սղեալ աղէտ դռներէ։

ԳԹՈՒԹԻՒՆ Հայաստանի ալ կազ-մակերպութիւն եւ որուն Հայաստանի զործի կըսեմ ձեր մասնակցութիւնը ըն-րիւ սղեալի, պարզապէս ձեր չէրիկ զիմաղկոն զիմաղկանս Հետեւեալ հաշ-ին՝

GTOUITOUN
Union des Banques Suisses
N° 298 845 00 G
B. P. 811 — 1211 GENEVE

ԵՆՈՐՀԱԿԱԼԻԷ

Կաղաք Սաշի Երվ. Կարապետի ը-նարակալկանս տաղած է ի նպատ Հայաստանի սննդեղէն օգնութեան, Տէր եւ Տիկին Մանուշանի 500 Ժր., Տէր եւ Տիկին Չաքմաքանի 100 Ժր.։
Մարգար Արզումանի յետապաշտ-ւոյ, տաղած է 2300 Ժր. ողբալիս ըն-րեկանսին, ի ծանո Հայաստանի։

Կաղաք Սաշի Գոմարի Հալիլի մա-նուշիւր ընարակալկանս տաղած է Հետեւեալ նախապաշտմանս իւր Տարուն տալիս։ Տիկին Հաւաշ Ա-ճեան 1000 Ժր., Գ. Շաշ Մակարան, Գ. Գ. Տէր-Կարապետան, Տիկին Ժորժէ Կարան 500-ական Ժր., Տիկին Մանու-Սարգսեան, Գ. Սիւր Հարոյան 200-ական Ժր., Գ. Ժան Ռաւանի 150 Ժր.։

Մէն — Ժեմար Ս. Սաշան — Ս. Սա-րալ կենդանի Ռադիկոնի միւրն փոխ մակերպութի տաղած է Հետեւեալ նա-խապաշտմանս իւր Կարապ Փառախմբի մասունս տալիս։

Տէր եւ Տիկին Ռոմ Եւհանն, Տէր եւ Տիկին Կարապետան, Տէր եւ Տիկին Միւրիկանս ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Յարապետի Կարապետան 100-ական Ժր., Տէր եւ Տիկին Սեր Կարապետան 100, 100 Կաղաք Սաշին։ Տէր եւ Տիկին Սե-րգեան 100 եւ 100 Ժր. Օ. Ժր. Ամբ-նիկ, Տէր եւ Տիկին Չաքմաքան 100 եւ 100 Արդան Կարապետան Գ. Տիկին Սի-մանի 100 եւ 100 Համապաշտման Կար-պետի։ Կաղաքի կանի Հայեմակալկան Միւրիկան 100 եւ 400 Հայ Մակարիկ Տան։ Տէր եւ Տիկին Սիւրան Տէրգեան 200 Համապաշտման Կարապետան, Տէր եւ Տիկին Արզում 200 Հա-մապաշտման Կարապետան, Տիկին Սի-մանի 200 Համապաշտման Կար-պետի, Գ. Ժան Սիւրան 100 Ժր. Հա-մապաշտման Կարապետան, Գ. Յակոբ Գոշա-քան 200 Համապաշտման Կարապետան, Տէր եւ Սիւրան Աստիկան 100 Կաղաքի միւր Հայեմակալկան Միւրիկան, Տիկին Հայ-կուի Տիկին 200 Ժր. Յետապաշտման տալիս։ Տէր եւ Տիկին Սիւր-գեան, Տէր եւ Տիկին Տէր-Կար-պետան, Տէր եւ Տիկին Սերգեան, Տէր եւ Տիկին Չաքմաքան, Այլ Տիկին Երանուի Տէր-Կարապետան 200-ական, Տէր եւ Տիկին Սիւրան Կարապետան, Գ. Սա-րա Սաւանի, Ժորժէ ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Սիւրան, Սաւանի ընտ-նիք, Տէր եւ Տիկին Կարապետան 200-ական Ժր., Տէր եւ Տիկին Գրեմ Կարապետան 100 եւ 100 Կաղա-ք Սաշին, Տէր եւ Տիկին Հայի Միւրիկան 50 Ժր.։

Բոնիկ եւ Սիւրգեանի Հոգեւորա-նս տալիս։ Տէր եւ Տիկին Սիւր-գեան, Տէր եւ Տիկին Տէր-Կար-պետան, Տէր եւ Տիկին Սերգեան, Տէր եւ Տիկին Չաքմաքան, Այլ Տիկին Երանուի Տէր-Կարապետան 200-ական, Տէր եւ Տիկին Սիւրան Կարապետան, Գ. Սա-րա Սաւանի, Ժորժէ ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Սիւրան, Սաւանի ընտ-նիք, Տէր եւ Տիկին Կարապետան 200-ական Ժր., Տէր եւ Տիկին Գրեմ Կարապետան 100 եւ 100 Կաղա-ք Սաշին, Տէր եւ Տիկին Հայի Միւրիկան 50 Ժր.։

60^{րդ} ՏԱՐԵԿԱՆ

ՅԵՐԵԿԱՅՐ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպում՝
Փարիքի Երևանի Արեւոյաններու, Գալիլիկներու եւ Սկաւտներու կողմէ

մեծ պատգամարկան

Կիրակի, Մարտ 10, ժամը 14 30-ից
SALLE DE LA CHIMIE
28 bis, rue Saint-Dominique — Paris 7^e
Me Invalides

Խնամաւոր յայտագիր
Ներկայացումներ եւ գաղտնիկ նայերեմ, Գալիլիկներու, Արեւոյ-նիկ եւ Սկաւտներու կողմէ, երգեր եւ խօսք։

— Մուտք 60 Ժր. —

Գ Ե Փ Ը

Գործիւի «Զանգեզուր» ձեռնարկութիւնը Սիւնիքի ամենամեծերէն է. ան

(Շաբ.ը Դ. ԷՅ)

69003 LYON

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՍՊԱՆՍԵԼ ՏԵՍՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԵՐՈՋՄ ՔԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ

Հինգշաբթի առաւ, ոչինչ յայտնի էր :
Կր խաղաւր, Թ. Արքի զեռ Պապատուն
էր, խաղածաւ էր Մառտուն երկրորդ Մ.
Հուսիսի պատահականութեամբ, մինչ արեւմտա-
կան ծակտարի քրոյ, պատահականաւորին
վարդ էր Ներքին, Արայանանի մէկ
կողմէն միայն : Ժ. Արքիսի, Չարեշար-
Քի երկուն, էր յայտարարէր, խորհրդ-
պետի կողմէ կար Արայանի նախարար Թ.
Տիմանի Հեռ, որ պայմանաւորաւ աւրում
էր Մատամ Հիւսիսի մինչեւ Հինգշաբթի
Քի երկուն (Փետրուար 21) : Ուսանի-
քին անվերջապէս էր շարունակ : Ու-
նիւն, Ֆրանսացի նախարար Վրդապետ
սանիւր կրէր Քէ աւելի, պակաս էր խա-
լի, ինչ որ թաւանի ծանոցային է, էր
հաջորդ էր վարարի Արայանի նախարար-
ին : Արայանի նախարար մը էր խալի,
այս րան մը պէտք էր ունի, Ֆրանսան ու-
նեղած է էր մեծ վարարար այդ ճիւղին
մէջ յանձնի Ժորժ Պետայն :

Ուրեմն, էր պատահի Պապատուն պա-
տահանին, որով հաւ ալ Մառտինի խաղա-
րարի խաղաւր : Բայց, Մատամ Հիւ-
սիսն էր խաղանէ, էր վերջին զինքն
արդէն արմատեղի, մինչ ուսման
սկստաւորէր էր շարունակուի էր երկ-
ունի վայր : Յամարի քրոյ այլ, Բալէթ
թատրոնի կայան էն, Ամեն այլ, ամեն
ժամ որ կանգնի, նոր ժաղիկ էր մեծանի,
պատահելի Քէ ոչ, այլ Քէ մանուկ,
ստեղծ Քէ կին, ու երբ խաղարարին
դրանայ, այն մեծանալիք ամենին աւե-
րարեղի կըլլային :

Յամարուց, թայց Հաստատած լու-
րերն կարգին, Կրտսեր Քէ - րան Մա-
րտինի Ժորժ : Պապատունի աւելի
զուտով կըլլայ Մառտունի քրոյի
քրոյ, Ամենին էր պատահի, որ Բալէթ
Քի պարտերն շար օրէն իրարործարի,
Բալէթի անհետած շրջանից յայտ-
նուին ու թուր դերներէր վերադարձան :

Քի Բոյանի մէջ, երբ անորդարեւ
որտեւած էն Չարեշարի երկուն, Մեծ
Բրեւանայ, Բալէթի ու Քուր-
զիկ խաղարարներուն զմէ : Չար Հիւսի-
սի խաղարարներուն էն խաղարարն ճիշտ-
ալ Մառտին անհետի էր, Մոյի պատմ
աւելին է լին, որ աւանդական էր
Չարեշարին էր կատարուի Պարս-
կաստան :

Մոյի գրաւորութիւնները շատ մը
առաջ էն վերջէր, որ Պապատուն Թե-
րան - Մառտուն առանց մը էր կանգնի,
որ շարունակ մը էր անկեղծ Մոյի շար-
արդ : Ինչ որ էր Հաստատած աւելի ան-
հար, Քէ այս պատահարին հալ անկե-
ղած կողմէնէր աւելի զէն դիտի ըլ-
լայ, րան նախապատրաստեան վիճակի :

ՓԻՐԱՐ ՇԱԽԱՆԻ 168

Փիլիսոփայ Հարցադրոյց մը Հրատարա-
կած էր Հինգշաբթի օր (Փետրուար 21)
վերջու շաբաթին Հեռ, զոր էր ներկայի-
նիկ արդէն յարաբերեցին մէկը ժողով
մը, որ լու ծանօթ է՝ Հարաւորապէս

առեւին (փախկնալով), այլ խաղաղ
պատերազմի ուսումնասիրութիւնը որդի
նիկերային ու Նորիստարի երկուն :
Կր յիշէ որ 1978-էն ի վեր, անոր ու Հեռ-
անի միասնադատական ուսումնասիրու-
թեան միջադրեցին Նիւտրալիտէն ու Քէ նոր
լայ ընկալած է կրտսեր զործ մը
Վերադարձուի ծանաւարարեցին
ճակարկաւ մը : Ժորժ Միւսիկը կարգ մը
Հարցումներ կ'ընէ պատերազմի ներկայ
թիւններէն մասին, անոր ընդմիջէն ու
Մատամ Հիւսիսի րան վիճակին : Շա-
րեշարի վրանի քրոյ կ'ընէ իր խորհի
որ նոր պատերազմի մը, քանի որ նշան
ժամանակ անցած է 1918-էն 1938-ի պա-
տերազմը, որան Վերջինի՝ Մոյ :
Ըստ իրեն Վերջինի կ'ընէր խաղաղութիւն
Նաւանի, թայց Ամենին պայման
ժամանակ անհետ, որովայն Մառտուն
Մառտին Հաստատութիւնը ընդ ձգէ : Բա-
նալանի կողմէր այլ կ'ընէ այս պատերազմի
մէջ, օրինակ էր Չէլի կ'ընէ Քէ Կրտսեր
կողմի շարունակ է աւարտ (Մառտուն -
Հաստատութիւն, Նորիստարի Միւսիկին,
Չիւստան) զիտակարար էր մեծանի ու
նոր կարեւորութիւն, որպէսզեւն
Համար զանաւորին յարմարեան անցնի
զիտակարարին :

Քի Երեւանից, Երեւանից Կրտսեր-
ըր կ'ընէ, որ անվերջան ճակարկաւ
մը շարունակ Մոյի պատերազմին : Հար-
էր էր կարգադրեան ծանաւարեւեկներ
կարգադրեան առանցքն ու միջադրեան
ժողով մը գումարեւն Պապատունի շարժ :
Այս որոշումները որտեւ ունի Ֆանդիկ
գումարած ընդհանուր ժողովն ըն-
կալեցին :

ՔԱՆՍ ԵՄ ՏՈՐԿ

ԽՈՐԶ, ԳԵՐԱՊՈՅԻ, ԽՈՐՀՈՒՐԻԼ աղ-
բարարութիւն մը որտեւ է Դրաստանի,
թայեւորով Քէ անորով Հարաւորա-
կան մէջ արտակարգ վիճակ էր Հաստա-
տ, երբ Հարաւորութիւն Օսկերայի կայու-
թիւնը յարեւանի ու Հանդարտութիւն
զիտակարարին :

ՍԵՐԱՍԵՐԻՆԵՐԼ այլեւ շն զարդի Ի-
րենց պոթիկոնի ու Չարեշարի օր վար
մը խաղաւր Քէ անորով Հարաւորա-
կանի կողմէ Հեռայն արմար, Թիւրանի
կողմէն լայ : Համարամար քառասուն-
հալ թանաթորութեան էր խորհրդակից
առաջնորդին թարիւրեւեկներ, թայց
ուսանողներէր էր շարունակին զարդու-
թիւն, պահանջներ որ Համարամար այլ -
հալ շրջէ մեծանալին անուրի Ի վերջին
իշխանութիւններէր անոր առին : Այստ
Խաղարարի խաղաւրան էն Մարտ
31-ին :

ՃՈՒՐՈՒՐԻ ԱՅԳԻՐՈՒ ԵՐՈՐՈՒՄԸ
Խաղաւրան, Պրանտա մէկի զմէ 3
կէտով փառտուր յայտնաւոր մը արար
Սարգիսի վայր : Այս ձեւով անկէ Հաստ-
տական էր զուտայ որ կարեւորեան ծանոթ-
իկ մըցումներուն (1992) : Յաջորդ
Շուկա : Շուրջ 50 Հարար Հանդարտութի-
ւնը խաղաղապետութեան թափարկեցին
խաղաղութիւն Չարեշարի երկուն,
Ժորժ ալ Քիւնն :

ՇԵՐԻՆԵՐԸ ցուցանեց ճակարկի
Հանուան զարմիկ, խոր թանգովներու
զուտ թայեւն էր Մառտունի Հաստա-
տութիւնը : Հարաւորութեան մէկն էր -
Պրանտա խաղաղութեան մէկն էր -
արտադրութեան աւանդածն ՍԵՐԱՍԵՐԻՆ
մը միջին էր կ'ընէ ծանօթ ցուցանիկ մը
անուրի (որ 10% էր գումար) ու արդէն լայ
(Տար. Գ. Է)

ՓԵՐԵՆԵ

ԵՐԵՎԱՆ
(ՎԵՐԱԿՐԻՐԵԱՍ - ՓԵՏՈՒՆԱՐ 17 / 19)

ՄԱՐԱՆԻՑ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

Յանուար 13-ին, մասունք մէջ Տրապա-
րաւուն կատարարեան որոշումով էր
վերադարձուի Հայաստանի արարածին քրոյ
անդարաւանած զրանցներուն կից պա-
հանի արմարին, ժամանակէն զիտու-
րաններուն պատրաստութիւնը : Առան-
տան Հայանքի կանոնադր իրարով
կարգադրեցին : Համար կատարու-
թիւնը յանձնարարականներ որտեւ է
քաղաքականութիւններուն, Համարա-
պատահին կարգադրեցին Քիւնններուն :

Որտեւ մը որտեւ է մեկնելով զանա-
տի իրարակարգ զինուորական ծանա-
ղանքի մասնաճակատի կիցէն ու մար -
տանին արեւմտեան կատարակալն տե-
րապահուի, Հայաստանի ապահովութի-
ւնը կ'ընէ իրարակարգ : անհամաշարժե-
կան իրարակարգն է խորհրդակից զինուոր-
կան ծանաղանքներուն պատրաստութիւնը,
որտեւ Հիւսիսի քրոյ խաղաղային էր անկե-
ղած արդարեւ թանգ :

ՄԱՆԷ ԵՐԱՊԵՏԱՅԻՏ Գ. ՏԻՐԱՆԴՈՒԼ

ՏՏ արեւանի մը մասնաճակատն կ'ընած
է Հայաստանի ու Խորհրդային Վերա-
կու փառտուրը որովհէ՛ք, Հայաստանի
պատահին մըցանիկ զարմիկին, քրոյի
Վրդիկ Տիւրանով :

Որպէսզեւ ծնած էր Պետրուրդ, ա-
պով 1935-էն մինչեւ կիւնքին վերջը,
պով ընդմիջումներով, զատաւորէն է
նշան թաղանթ (արդէն Լեւոնորդ) Էրա-
մանցներին մէջ : 1940-էն սկսեալ ան
կ'ընէ Երեւանի Երաւ շառնիկի զատա-
կան Տիւրանով թաղաղ պատարի աննե-
րուն այսօր կարելի է Հանդիպի Նորիս-
տային Միւսիկան արարի Հանդարտ-
տութիւններն ու ամենին առաջ Հայա-
ստանի մէջ, որ զրեթէ թուր Էրաւու-
րանի խաղաւր Վրդիկի զատարանէն էն :
Ան նաեւ կ'ընէ Հայաստանի փառ-
տութիւն Արայանի Պրանտա պատմու-
թեան ու անուրեւեան թանաթներէ խի-
տարկներէն մին (այսմ Վերանտի Երա-
պատահն) :

ՄԱՆԷ Ա. ՉԱՌԻՆԵՐԸ

Երեւանի մէջ էր մասնաճակատն կ'ընած
է Քաւուրեւանտար, Գումրաստ Երաւ-
անցին կարգին ու Գումրաստ Երաւ-
անցին Վրդիկի զատարանէն էն : Ան ծնած
էր 1917-ին, Գիւլիան Դանան էր Թի-
ֆլի, ապա՝ Երեւանի Երաւ շառնիկին
մէջ :

ԿԻՐԱ ԵՐԵՎԱՆՈՐԳ 100

Իրա երեւանիցի ծննդած 100ամեան
անուրի Հայաստանի Սարգիսի Կրա-
պարանի մէջ թայեւն էր ցուցանալի
մը Գումրաստ ցուցանիկ էր արմարա-
րուած էր Երեւանի Երաւանցին նը-
կուրած անկեղծարարութեաններն, ա-
յս զորեւրուն Հայանքի Բարձրանու-
թիւններուն, այն նիւթներուն ու լուսնա-
կարներուն, որոնք էր վրանի զրաւեան

արեւանիցի Մարտին, Չարեշար,
Բանալանի ու այլք Հեռ :

ԿԻՐՈՒՄ ԳԵՐԱՊԱՐ ԵՐԵՎԱՆ

Փետրուար 19-ին Նախարարական Վար-
դէն Մանուկեան ընդունած է Նորիստար-
իցի Միւսիկան մօտ Կիւրտի Հանդարտ-
տութեան խաղաղ զեպանի Պրանտապար-
տութեան խաղաղութիւններն :
Մարտունաւով Հայ - Կիւրտան կու-
պրուն, վարարար րան էր որ Երեւանի
փրկուն թաղանթին Հայիկ ապահան-
գում էն Կիւրտա, որ այսօր ապկեթիկ
զարգի էր անկեղծուած է :

Կիւրտայն զարգի էր մասին զիտա-
պահին խաղաղ խաղաղապատմութիւն
զեպանի Երաւ էր Քէ Երկու մար -
պարեւոր նոր ծանաղանթի անկեղ-
ծ, զարգի շարունակ արարածն էն ան-
կարեւորեան Համար : Դիւսանք Երաւ
էր Երբ 1974-ին Պրանտի կողմէ Հիւսի-
սային Կիւրտի զատարար զատարարու-
թիւն, ու կարող թայեւն անուրի Հա-
րաւորանքին նիւտանի, այսօր մօտ
Հանդարտութիւն Էրաւ էր խաղաղութիւն
Բալէթին :

Վարարարի ու Կիւրտայն զատարար
էն Հայաստանի ու Կիւրտայն անանալանի
Հանդարտութեան շարքին :
Հանդարտութիւն արարին զեպանի Վար-
դէն Մանուկեան յանձնած է Կիւրտի
Հանդարտութիւն Կիւրտայն ուղղին
Համար ուղղուն Վրդիկից Նորիստար
Հանդարտութիւն Էրաւ էր - Պետրուրդ :

ԿԻՐԱՆԵՐ ՀԱՄԱՆԵՐԻՆ ԽԵՐԴԱՆԵՐԸ

Կիւրտի մօտ Նորիստարի Միւսիկան
զեպանի Չիւլիկ վերջեր թայեւն էր
Հայաստանի Օսկերեան Կիւրտի
խաղաղ մը անդարման ու անոն շարունակ
որ էր պատարար ու անկեղծ Հայ Հա-
մարեւն անկեղծ : Հայաստանի Հեռ
մարտիկներն ու անուրեւեան կարելու
անդարման Համար :

Օսկերեան Կիւրտի Նախարար՝ Արաւ
Կարապետն յայտնած է որ զարգի խա-
ղաղ Հանդարտութեան զատարար - մօտ կ'ը-
նէ իրեն այսօր - խաղաղին կիւրտի օտա-
րարին Նախարարի էր փառքին Հա-
ստանի պատահարութիւնն էր զրեթէ յա-
յաստան : Ան զեպանի խաղաղ էր
Վրդիկից Հայաստանի միջադր
Վրդիկից Հայաստանի խաղաղութիւնն
ու անկեղծութիւն զրեթին, զանոն անկեղծ
Հանդարտութիւն Հայաստանի անուրեւեան
ու Հեռարարի միջադր Հարցադրու Համար :

ՎԵՐԱՊԱՐ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԻՑ ՊԱՏՐԱՐԸ

Վարդիկիցի Արարար Քիւրտի Տրա-
պարանի մէջ Զար Բալէթանի Երաւի
արարակալան ծանաղանքն անուրի - յո-
րտարար ուղղուն Խորհրդային Վերա-
կու Նորիստարի Նախարար՝ Բարի Եր-
կուն, որ յայր էր յայտնի Քէ Խորհա-
ստանի կիւրտար Խիւրման ապարար ու
էր զեպանի անկեղծ լուսնաւ պահու-
նայ խաղաղին կարեւորութեան :

(Երբ. Ա. Էջմ.)

Եմէն, Սուտան Իրաքի կողքին են, Երբ-
քանան բարեկամներ չի գտել գինեկո-
րեան զէն: ԲԱՄ գրառագրութիւնը
ցոյցիւնը երկուշաբթի առաւ: Պար-
տաւ յաւաքար է, շերտեր պարտաւոր
չկրելոյ, որոնք վերին ժամեկուն, որ-
դէն մասունքն չունի մը: Բարբառի եր-
կոյնի թէ պիտի չպատահելի, եթէ Իրաք
չարձակի: Չկատարան (որ ձեռնարկը
մը) թանձրեւորներն առնեն՝ զոյ չաշ-
ունք որ պատահելով ծայր տունն է:

× Քաշէի 183 թուրքականներ կը-
րակի որոտան են իրաքեան բանակին
կողմէ:

× Փեղար Եւանէն, կրեակի առաւա-
քին սկսեալ չբախտան էր չեռառե-
միկ զանապախու, որոնք ուղղակիոր-
բաւելա: Թէնէ կանչէ, կը խոշի սակայն
թէ ցամաքային այս պատերազմը կրնայ
զերու: Շարք ըլլալ միայն:

× «Եմեքեր խաղաղապէս» նոր ցոյցի մը
չբախտան էին, երկուշաբթի երկուշի,
Փարիզ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒՈՎ

ԹՈՒՐԿԻՈՒՆ ներքին խաղաղութիւնը կանո-
նաւոր զոտապահու Ներքին թիկ կը չեռառե-
մանայ: Կառաւորութիւնը կընդ որոտան
է մեծապէս կառաւորութեան (ԱՄՆԹ)
զինուորական թիկանունը: Ներկայիս
կը անտառին ներքինով, մինչ Ներքին
զինուորան ու նախկին կառաւորական
կողմէն թիկ մը խառն էր մեծով այս
կառաւորութիւնը մեծապէսով գլխա-
ւոր զինուորին կը երկրին Պաշտպան-
ութեան նախարար Չիւրիմ Տոյան որ պաշ-
տանունը Նաչկուրան է նախարարին կողմէ
որուն նաեւ գործիկն է:

ՊՈՒՆՈՒՆ մէջ, սպաննուած է ոտակա-
նայեալ մը, երբ կը բնակարանին կ'ելլէր
է ՍԵՖԱՅԵՐԻ ստակահարանը կ'երկրէր:
Ապրիլին տեղ եղած է Նախարար - ձախ
Տէն: Սոյ կազմակերպութիւնը:

ՊՈՒՆՈՒՆՈՒՆ մէջ, շուրջ 100 Նապար
Նապի ցոյց մը բրին, Եւանքի մը, զորա-
կով կառաւորութեան են բանակին: Այլ
խաղաղ, պաշտպանութեանը փորձ
իման են այս անգամ, զիս արաւայաբ-
այա Նապար նաեւ: Ելցինի: Կրեակի ալ
150 Նապար կը թիկ այն ցոյցարարներուն
որոնք կանան են Նիշ Նախարարի պատ-
- ձանեւորով, զառաւորակով մեծապէ-
րութիւնը եւ զօրակով ըլլալով ելցինի:

ԹՈՒՆԱՆՈՒՆ մէջ, Նապարայութիւնը
վերահաստատան է, թաշ, Ուրբան եւ
Եւանքի որոտան բախտանելին 3 մեծակ
կոյ, ըստ պատմական Նաչկուրի մը:

ԵմեմիԳՈՒՐԻՆ ձեռնարկայա պարտիկին
մէջ չբախտան էր զոտակ եւ Եւանքի ստու-
ն, չեռառեակի զորքի պայքարուն: 17
մեծակ կոյ, որոնք մէջ 9 շրջէ, Մարեան
Վառնի, որ նաեւ կը գտնուէր, փորկուն է:

ԱՐԵՐԻԿԱՆ «Ելլ» Նապարարանին
իրաւագրութեան թանկին կողմէ կարմա -
կերպունը գլխաւորապէս մը ցարքայաշահ
է Քարբէր: Վերապաշտութիւնը խաղա-
ղութան գլխաւորապէս մասնակցած է
նաեւ, փորձեակը Ուլլաք ժամանեալուն
որ պարզած է Նաչկուր զկառաւորութեան
պարտաւորան, աւելցնելով որ Թուրք
կառաւորութիւնը սխալ ըմբռնել մէջ է
չընդունելով զկառաւորութեան կողմէ
- Բիւրք: Բարբառու գործընթիւն գլխաւոր
պատճառը եղած է սակայն անբերկրայի
փորձեակեր մը կողմէ որով ներկայա-
ցուած են նաեւ Քիւրեքուն զկառաւոր-
ութեան մը պղծումները (1936 - 37)
Բարբառու կողմէ: Բարբառու մամուլը զա-
րոյթով կը նշէ թէ Նաչկուրան իբր-
կողմէ ոչ մէկ առարկային կամ զիս
կարծիք ներկայացուած է կառաւորան
անկախութեանը:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hautville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55953
SIRET : 51027317 A. R.C. Paris

ՀՍԿՈՒՄ ԵՒ ՔԱՐԱՌ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԵՐԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆՑ ԵՒԿԵՆԵՐԻՈՒ
ՄԵՋ
ԲՈՒՐԻ ԵՒԿԵՆԵՐԻՈՒ
ՄԱՆԱԿԱՆՈՒՆԵՐԻՈՒ

Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբա-
ռան չըմանի մեր կեղեկներուն մէջ,
Ուրբան իրեկանները մամը 7-ին, Հըր-
կունի խաղաղական է հանգստանալ ժա-
մերգութիւններ կը կառաւորին եւ կը
արտի թաղով ըստ Նաչկուրին:—

● Ուրբան, Մարտ 1-ին
Ալֆրէդիկ Ս. Պարոն-Պետրոս եկեղեցու
մէջ:

● Ուրբան, Մարտ 8-ին,
Շախի Ս. Գրիգոր Լուսաւոր եկեղեցու
մէջ:

COMMUNIQUE de la GALERIE LES CENT

Le 46e Salon de Mai se tient cette
année au Grand Palais du 24 février au
10 mars (ouvert tous les jours de 11 h.
à 19 h.).

La Galerie les Cent y expose les œuvres
de 3 artistes plasticiens d'Arménie (Armen
KEVORCIAN, Sahag BOGHOSIAN,
SEV) qui ont été retenues par le Comité
organisateur du Salon.

Le Président-fondateur du Salon de
Mai, M. Gaston DIEHL, évoque en ces
termes la participation des créateurs: «Tous,
venus de près ou de loin, unissent
leurs efforts, se complètent, pour dresser
un large panorama significatif de notre
temps...».

Կ Ո Ձ

Գ Թ Ո Ւ Թ Ի Կ Ը

Բարեկարգեալ այն կազմակերպութիւնն է
որ առողջապահական օժանդակութեան
Նապարարական ցանցով մը ղեկարայի, ր-
թեղեկան են այլ բազմաթիւ ԱՆՎՋԱՐ
օգնութիւն կը կառաւոր ամէն կարեա-
ւոր սկսեալ աշխատի գոտիէն:

ԳԹՈՒԹԻԿՆԵՐ Նաչկուրանին այն կա-
ռաւորութիւնն է որուն Նաչկուրան
զորքին կընտք ձեր մասնակցութիւնը թի-
րիւ աշխատի, պարզակալ մեր շէնքեր
ընկելով զբաժանանքին Նաչկուր Նաչ-
կուր:

UNION
des Banques Suisses
N° 298 845 00 G
B. P. 811 — 1211 GENEVE

CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

CLICHY - LA GARENNE
Section Cardine Aghababian

DINER DANSANT

le Samedi 9 Mars à 20 h 30

au YAN'S CLUB
5, avenue Reille — Paris 14^e

ՅՈՒՆԵՍԿՈ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՊՈՒՂ

ԿՈՒՆՑ ԽՈՒՐ Փարիզի Ա. Քաշկուրան
մասնակցող ժողովի կը գտնուի Եւանքի,
Մարտ 2, մամը 15-ին, Փարիզի Մալադ-
թի Նաչկուր: Խիստ կարեւոր ժողովով:

Մեր կարեւոր արեւմտեան պատճառ,
բաղաւոր ժողովի պիտի գտնուի Եւանքի,
Մարտ 16, մամը 15-ին վերջին ժողովը:
Բարբառու շէնքերուն ներկայութիւնը
անշարժան է:

Ս. ՅՈՒՆԵՐԻՈՒՄ-ՄԱՐՏԻՅՈՒ ՓԱՐԻԶ

ՀՍԿՈՒՄ ԵՒ ՔԱՐԱՌ

Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբա-
ռան իրեկանները մամը 7-ին, Հըր-
կունի խաղաղական է հանգստանալ ժա-
մերգութիւններ կը կառաւորին եւ կը
արտի թաղով ըստ Նաչկուրին:

Չորեքշաբթի, փետրուար 27
Փարիզի Ներթուէ Վ. Վ. ԲԱՐԻՆՈՒՆԵԱՆ

Չորեքշաբթի, Մարտ 6
Փարիզի ԺՈՒՐԻՆ ՎՐԻ. ԲԱՆԵԱՆ

Չորեքշաբթի, Մարտ 13
Փարիզի ՄԻՌՈՒՆ ՎՐԻ. ԳԼԻՆԵԱՆ

Չորեքշաբթի, Մարտ 20
Փարիզի ՄԵՐՈՒՆ Վ. ՔԱՆԵ. ԲԱՐԻՆՈՒՆԵԱՆ

Ա Ր Ե Ւ Ա Գ Ա Ղ

Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբա-
ռան իրեկանները մամը 7-ին, Հըր-
կունի խաղաղական է հանգստանալ ժա-
մերգութիւններ կը կառաւորին:

● Կրեակի, Մարտ 3,
Տեռնի կրեակի:

● Կրեակի, Մարտ 10,
Բառաւոր կրեակի:

● Կրեակի, Մարտ 17,
Գալաթի կրեակի:

Ս. ՅԱՐԱՐ — ԼԻՈՆ

ՄԵՆ ՊԱՇԿՈՒ
ՀՍԿՈՒՄ ԵՒ ՔԱՐԱՌ

Լիւնոն Ս. Յարար Մայր եկեղեցու մէջ
Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբառան
իրեկանները մամը 5-ին, Հալուի խաղա-
ղական են Նաչկուրան մամերգութիւններ
կը կառաւորին Նաչկուր մամանակացոյց-
ով:

● Փետրուար 27
● Մարտ 6, Միքիմ
● Մարտ 13
● Մարտ 20:

Իսկ Արեւելայի մամերգութիւնները կը
կառաւորին Մեն Պաշտպանը չըմանի
պատճառովն առաջ:

Մամանակացոյց կրեակի արտադր-
ութեանը
Սկիւր մամերգութիւնը մամը 8-45-ին,
Սկիւր Արեւելայի մամը 9-45-ին,
Պաշտպանը մամը 10-30-ին,
Փարիզի Լիւնոնի մամը 11-45-ին:

ՄԱՐՏԵՆ

Հ Ս Կ Ո Ւ Մ

Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբա-
ռան իրեկանները մամը 7-ին, Հըր-
կունի խաղաղական է հանգստանալ ժա-
մերգութիւններ կը կառաւորին:

ՅԱՐԱՐ ԵՐԻՈՒՄ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբա-
ռան իրեկանները մամը 7-ին, Հըր-
կունի խաղաղական է հանգստանալ ժա-
մերգութիւններ կը կառաւորին:

Չորեքշաբթի, փետրուար 28
Մեն - ԲԱՆԵԱՆ,
Ս. Քաշկուր - Բարբառան եկեղեցի

Չորեքշաբթի, Մարտ 5
Սկիւր - Մարտիկ

Սուրբ Առաքանածին եկեղեցի

Չորեքշաբթի, Մարտ 7
Սուրբ Մանուկ - Մարտիկ եկեղեցի

Սկիւր - Ժեռու,

Չորեքշաբթի, Մարտ 12
Լա Սիւրբ, Ս. Կարապետ եկեղեցի

մամը 17-ին բազմապարտ

Չորեքշաբթի, Մարտ 14,
Մեն - Լա, Սուրբ Գլադի եկեղեցի

Չորեքշաբթի, Մարտ 19
Քաշկուր, Մայր Կարապետ եկեղեցի

Չորեքշաբթի, Մարտ 21
Փրատ,

Սուրբ Քաշկուրան Մայր եկեղեցի

ՄԱՐՏԵՆ ՄԱՐՏ ԲԱՐԻՆՈՒՆԵԱՆ ՄԱՐՏ ԵՒԿԵՆԵԱՆ

Սուրբ Քաշկուրան Մայր եկեղեցու
մէջ Մեն Պաշտպանը չըմանի, Բարբա-
ռան իրեկանները մամը 17-ին, Հըր-
կունի խաղաղական են Նաչկուրան մամեր-
գութիւններ, իսկ կրեակի օրերուն Արեւ-
ելայի մամերգութիւնը կը կառաւորին Ն-
աչկուր մամանակացոյցով:

Մարտ	1	ու	3
Մարտ	8	ու	10
Մարտ	15	ու	17
Մարտ	22		

ՆԱԿՏԻ ՈՒՆԵԱՆ

ՄԱՐՏԵՆ
Քարուն Մանուկ - Պաշտպանը կը
խոսի Նաչկուր
Մարտ 17, կրեակի, մամը 15-30-ին
à l'Espace Julien

Կապույտ Ուլլաք Շախի մամանակի
պարտանկելով Մայր 25-ին:

LA MAISON DE LA BOURSE ARMÉNIENNE DE MARSEILLE

organise une

EXPOSITION "Tapis et textiles arméniens"

au Palais de la Bourse de Marseille — La Canebière

du 14 Février au 11 Mars

en collaboration avec
le CONSEIL REGIONAL PROVENCE ALPES COTE-D'AZUR
sous le haut patronage du Ministère de la Culture
ouvert tous les jours de 10h à 18h. (Entrée gratuite)

ՓԷՆՏԱՅԻՆ մէջ է, որ Փետրուար 25-ին Հանրայնութիւնը Քաղաքի հաստատութիւնը լրագրաւորել Ուսման, իր Հանրայնութիւնը 35 տարի ետք: Անցած 6 Տեսողութիւնները, Լեհաստան, Չեխոսլովակիա, Գերմանիա, Ռումինիա, Արեւելիս, Գերմանիա Պոլսիցիս լսածն առած էին փոխօրհնութիւնը, յարմարեալ պարտաւորութիւն: Հապաւորութիւնը Համար է Առաջատար Ուսումը որ ստեղծած էր 1955-ին: Վերապահ էր լուծուի Ապրիլ 1-ին:

(ဇာပ.၉ ဂ. ၆၅)

